

4

MAANDBLAD VAN DE BOND BETER LEEFMILIEU - 7de jg. - april 1987

LAAT ONS MAAR IN DE KOU STAAN, ALS U NOG MEER VAN DIT FRAAIS WILT.

Tsjernobyl**Noordzeevervuiling****Zure regen****Mestoverschotten****Golfterreinen****TGV****Lawaai**

Dat de vervuiler niet ongemoeid z'n gang kan gaan...
Dat de overheid zich van haar taak kwijt...
Dat er aangestuurd wordt op actie...
Dat u over dit alles geïnformeerd raakt...
Dát is wat de Bond Beter Leefmilieu doet.
Met té weinig mensen. Met té weinig middelen.

U kunt daar wat aan doen. Nü, in het Europees Jaar van het Milieu.
Door ons te steunen. Met 2 miljoen BF redden we het dit jaar. Die hebben we dringend nodig. Om werk te maken van ons leefmilieu.
Voor inspanningen die renderen. Want elke milieu-investering kost de helft van de vervuiling.

Uitzonderlijke stortvergunning!

Stort op rekening 001-1475409-18 van de Bond Beter Leefmilieu.
Voor 400 BF ontvangt u «Milieurama» (10 x per jaar).
Vanaf 1.000 BF ontvangt u een steunabonnement of een fiscaal attest.

SAMEN KLAREN WE HET!

Bond Beter Leefmilieu vzw
Aarlenstraat 25 - 1040 Brussel

MILIEURAMA

EDITORIAAL	2
Schelde, machtige riool	3
FRONTLIJN	9
Bruce Bruinsteen en de Leclanché-band	11
FLITSEN	16
De krekel en de spaarder	17
Op het Ecomatje	18
WET & PERS	22
Olivier vangt ze	25
BERICHTEN	29
PUBLIKATIES	32
PUZZELEN	34
KALENDER & KOLOFON	36

editoriaal

OPEN BOEK

In 1986 stond de Bond Beter Leefmilieu regelmatig in het middelpunt van de belangstelling en speelde een stimulerende rol op talloze terreinen: de golfproblematiek, de historische monumenten, het energievraagstuk, de TGV en het mobiliteitsprobleem, het afval, de mestoverschotten, de uitgave van het asbestdossier, de aanwezigheid in de Gentse kanaalzone, luchtalarm, het Galgenschoor, enz.

Maar de Bond Beter Leefmilieu sluit hetzelfde jaar 1986 af met een tekort van 566.504 fr. En wat meer is: de Bond start 1987, het Europees jaar van het leefmilieu, met een krappe personeelsbezetting. BTK- en DAC-aanvragen liggen al een jaar bij de minister, en ondanks steun uit verschillende hoeken (o.a. van staatssekretaris Miet Smet), is er geen uitzicht op een vlugge afhandeling. De leefmilieugroeperingen werden ook zo laag geklasseerd op de lijst der instellingen voor de tewerkstelling van gewetensbezwaarden dat wij, die een tijdlang over drie gewetensbezwaarden konden beschikken, er eind '87 waarschijnlijk geen meer zullen tewerkstellen. Zowel financieel als wat tewerkstelling betreft staan wij er dus niet goed voor. We kunnen echter niet aksepteren dat in 1987 opnieuw een tekort van 500.000 fr. zou genoteerd worden. Want dan is het failliet in zicht en dat zou pas onverantwoord zijn.

Sinds de nieuwe raad van beheer werd geïnstalleerd, begin '86, werden dan ook reeds inspanningen geleverd om deze problemen aan te pakken. Hierbij worden twee visies gevolgd: de inkomsten verhogen en de uitgaven verminderen. Enerzijds werd een commissie de opdracht gegeven te onderzoeken op welke posten bezuinigd kan worden. Maar enkel bezuinigingen - en waar dat kan, moet het - zou ons het werken onmogelijk maken. Daarom opteren wij anderzijds voor een offensieve strategie: nl. meer inkomsten verwerven. Zodat we de werking op een hoger peil kunnen brengen, zodat we meer mensen kunnen aanwerven.

Op dit moment loopt er een bijkomende subsidievraag bij de minister van cultuur; en dit om de structurele problemen op te lossen. Daarnaast proberen wij, in het kader van het Europees jaar van het leefmilieu, projecten gesubsidieerd te krijgen door het desbetreffende fonds. Eind maart, begin april verschijnen in een aantal kranten gratis advertenties en artikels over de Bond Beter Leefmilieu (zie voorpagina). De bedoeling is tweeledig: de Bond bekender maken en het uitbreiden van de financiële middelen om onze werking te verzekeren. Daarvoor doen wij een beroep op iedereen die het goed met ons meent. Tot meerdere eer en glorie van het milieu in Vlaanderen.

SCHELDE, MACHTIGE RIOOL

Een grensoverschrijdend fenomeen, zoals de Schelde er duidelijk een is, drukt ons steeds weer met onze neus op de realiteit dat milieuproblemen door een landsgrens niet tegen te houden zijn. De Schelde is een typisch voorbeeld, ontspringt in Frankrijk, doorkruist België, passeert in Nederland door Zeeland en mondt tenslotte uit in de Noordzee waar onze burens van meer noordelijk gelegen oorden via verdunnings- en stromingspatronen nog jaren kunnen "nagenieten". De grootste bedreiging voor de Schelde vormt de vervuiling door lozingen, maar ook de waterbouwkundige werken belasten het natuurlijk milieu.

Na enkele honderden meters op Frans grondgebied stellen we reeds de eerste lozingen vast. Lozingen die vanaf dan met zeer grote regelmaat gevolgd worden door steeds weer andere, grotere, vuilere pijpen tot op het ogenblik dat de Noordzee bereikt wordt. Niet alle lozingen echter zijn duidelijk te situeren, niet steeds is er een (on)zichtbare pijp. Een belangrijke verontreinigingsbron voor alle oppervlaktewateren, maar zeer akuut voor de Schelde, is het uitspoelen door grond- en regenwater van bodembestanddelen. Anders is het gesteld met de dierlijke mestoverschotten, kunstmeststoffen, herbiciden, pesticiden, enz., die door de landbouwindustrie in steeds grotere hoeveelheden in het milieu gebracht worden. Uiteindelijk, en dit is slechts een geschatte hoeveelheid, zijn er minstens 2000 rechtstreekse lozingspunten in de Schelde, maar vermoedelijk zijn het er meer. Als daar de totaliteit van de bijrivieren, beken, e.d., bij betrokken wordt, krijgen we een compleet onoverzichtelijk geheel.

DE VERVUILING

"Als we alle verhoudingen in acht nemen qua watervolume, debiet, verdunning, enz., is de Schelde, samen met de Elbe, de onbetwistbaar smerigste rivier in heel West-Europa."

Dit is een van de eindkonklusies die de Scheldewerkgroep formuleerde naar aanleiding van de voorstelling van het 'Fliessende Welle' onderzoeksrapport van het Centrum voor Wateronderzoek over de Schelde. Wanneer we de loop van de bron in Frankrijk tot de monding in de Noordzee, omgeving Vlissingen volgen, is er nauwelijks ergens een propere Schelde te ontdekken. Nauwelijks enkele honderden meters voorbij de bron kan reeds een eerste lozing vastgesteld worden. Op de plaats waar de Schelde België binnenstroomt en reeds bevaarbaar is voor kleinere binnenschepen, is de rivier al behoorlijk verontreinigd. In het Algemeen Waterzuiveringsprogramma (AWP) krijgt de rivier daar reeds de kleur geel mee, wat zoveel betekent als "verontreinigd, kritische toestand". In Doornik is de kleur oranje geworden ("zwaar verontreinigd") en wanneer hij Wallonië verlaat en

het Vlaams Gewest binnenvloeit is het rood ("zeer zwaar verontreinigd"); de laatste stap naar zwart ("overleven van indikatorenorganismen onmogelijk" = biologisch dood). En heel de loop verder door België zal deze kleur, de kwaliteit van het water dus, onveranderd blijven tot juist voorbij Antwerpen ter hoogte van het chemisch-industrieel bekken waar er plots een verbetering vast te stellen is. Merkwaardig, maar daar waar de zwaartse verontreiniging verwacht wordt, wordt er juist minder ontdekt, wat niet impliceert dat er geen vervuiling is. Door de voortdurende uitbaggering van de Schelde krijgen de vaargeulen karakteristieken die meer bij een kanalisering thuis horen, o.a. een verhoogd debiet vanwege de minder afremmende werking der drempels. Daarbij komt dat er bij elke vloed een enorme watermassa de Schelde binnengepompt wordt vanuit de Noordzee, vers water zouden we dit kunnen noemen, die ongeveer om de 12 uur zorgt voor een belangrijke verdunning van wat er in de Schelde geloosd wordt. Deze opstuwing van zeewater is praktisch tot de kade van Antwerpen merkbaar en het hoeft dan ook niet te verwonderen dat gewone watermonsters van het Scheldewater noordelijk van Antwerpen schijnbaar van betere kwaliteit zijn. Dit is een bedrieglijke veronderstelling want in 1971 was het zelfreinigend vermogen van de Schelde zo goed als verdwenen, en daar is tot op heden nauwelijks verandering in gekomen.

De Schelde blijft de riool van Vlaanderen, een gedeelte van Wallonië en van het volledige Brusselse Gewest. Ongeveer alle waterverontreiniging door landbouw in Vlaanderen komt in de Schelde terecht en ook het grootste gedeelte van het "loosbare" industriële afval. In 1980 werden er 3.907.600 inwonersequivalenten (i.e.) huishoudelijk afvalwater geloosd in het Scheldebekken, wat over een periode van 10 jaar een verbetering betekende met 28% (5.484.000 in 1971). Voor de industrie was dit in 1980 4.470.000 i.e.'s of een verbetering met 58% (10.850.000 in 1971). De landbouw daarentegen loosde in 1980 6.000.000 i.e.'s en dit betekende een toename met 50%(!) ten opzichte van 1971 (4.000.000). De totale landbouwfalvracht

voor Vlaanderen bedroeg in 1980 9.700.000 i.e.'s. Een eerste simpele konklusie is dat de oppervlaktewatervervuiling door de landbouw in België belangrijker is geworden dan de industriële vervuiling. De grote schuldige hier is het steeds meer toenemende verbruik van fosfaatkunstmeststoffen die op zeer korte tijd weggewassen worden en via een aantal tussenstadia in het Scheldewater terecht komen. We spreken hier wel over vrachten in i.e.'s; problemen van toxiciteit zijn nog iets anders. Een tweede vaststelling die gemaakt moet worden, is dat er in Vlaanderen een inspanning wordt gedaan voor de zuivering van de afvalwaters, maar dat deze inspanning voor een behoorlijk groot gedeelte teniet gedaan wordt door gebrekkelijke zuivering in Wallonië en het zo goed als niet bestaan ervan in het Brusselse Gewest, met als gevolg dat al het hoofdstedelijke afvalwater - op gewone werkdagen is dit door de vele forenzen trouwens een enorme massa - ongezuiverd naar zee stroomt, met alle nefaste kwalitatieve aspecten voor de Schelde tot gevolg.

Een verheugend feit is nochtans de intentie van de staatssekretaris voor leefmilieu, mevr. Smet, om toelagen te verlenen voor de bouw van een noordelijk waterzuiveringsstation op de Zenne; m.a.w. eindelijk een aanzet tot sanering van de afvalwaters van de hoofdstad. De ontwikkelingen in deze materie worden verder met spanning tegemoet gezien. Het valt voorts niet te ontkennen

Bijna gekamoufleeerde lozingspijp.

dat er de laatste jaren een lichte verbetering in de kwaliteit van het Scheldewater waar te nemen is. Maar dat is geen reden tot een hoera-stemming omdat de oorzaak voor deze kwaliteitsverbetering zeer onduidelijk is en meer toe te schrijven is aan aqua-dynamische effecten dan aan sanering van lozingen. Industriën gaan wel meer en meer zuiveren vooraleer te lozen, maar in hoeverre dit te maken heeft met ekologisch bewustzijn dan wel met public relations laten we hier in het midden. We kunnen in ieder geval wel zeggen dat het principe van "de vervuiler betaalt" lachwekkend is, want bedrijven die zelf een waterzuiveringsstation bouwen, konden die voor een groot gedeelte (tot 90%) laten subsidiëren door de overheid. En laten we ons vooral niet in slaap wiegen door gunstige rapporten. Het gevaar bestaat dat kwaliteitsverbetering aanleiding kan zijn voor het verzoepelen van lozingsvoorwaarden (indien deze er zijn). Indien nodig zullen bedrijven alle registers open trekken om lozingen af te dwingen. De recente voorbeelden van BASF en Bayer die een geslaagde chantagepoging met tewerkstelling als onderpand pleegden, ligt nog te vers in het geheugen.

GEHEIMEN

Bayer riskeert er nochtans een kater aan over te houden. Wegens illegale lozingen van sterke afvalzuren uit de titaandioxideproductie werd Bayer in de persoon van 4 direktieleden door de prokureur in Antwerpen gedagvaard. De maximum straf werd geëist; zijnde 300.000 fr. boete en 6 maanden gevangenis. Uitspraak op 20 maart van dit jaar. Deze affaire blijkt min of meer een eerste teken te zijn van een vernieuwde aanpak binnen de gerechtelijke kringen. Dossiers schijnen in voorbereiding te zijn tegen ACS (Antwerp Cleaning and Storage, de grootste verwerter van hoog toxisch afval), Monsanto, Petrochim en nog anderen. Langs de andere kant natuurlijk blijft het wraakroepend dat een der grootste internationale multinationals, met name Bayer, gedurende 15 jaar sterk zure afval (zwavelzuur!) zomaar in de Schelde kan pompen om dan in het slechtste geval maximaal 300.000 fr. boete te krijgen. Alle firma's met lozingsactiviteiten beweren te beschikken over een lozingsvergunning. Omwille van "produktiegeheimen" en omdat "het een zaak is alleen tussen de overheid en ons" willen ze die echter niet tonen, hoewel de lozingen uiteraard gebeuren in publieke waterlopen. Van overheidswege uit is er ook weinig medewerking om de lozingsvergunningen in te kijken. Zij worden bedekt met een mantel van geheimhouding.

Waarom? Omdat er werkelijk gegevens in staan die zouden kunnen gebruikt worden door concurrerende firma's? Of omdat de overheid misschien beschaamd is vanwege de bondige en algemene vergunningen? Want om in het geval van Bayer te spreken van een "totaal gehalte aan metalen" zonder b.v. onderscheid te maken tussen o.a. kadmium, ijzer, nikkel, aluminium, titaan, enz., of in het geval van Petrochim gewoon toelating te verlenen tot "het lozen van chemische afvalwaters" is in feite een schoolvoorbeeld van onnauw-

keurigheid en schuldig verzuim. Men kan zich dus terecht de vraag stellen of, naast de in overtreding zijnde firma's, de vergunningverlenende overheid ook niet op het beklagdenbankje zou moeten zitten. Globaal gesteld kunnen we besluiten dat de toestand van de Schelde ondanks alle intenties en goede bedoelde initiatieven, slecht blijft. Dit is zonder twijfel te wijten aan de, tot voor kort, totaal falende politiek inzake lozingen en saneringen van die lozingen. De evoluties betreffende landbouwbemesting dienen ook van nabij gevolgd te worden. Dit dreigt in de toekomst de grote vervuiler te worden, momenteel is die al voor 41% van alle vervuiling van het Scheldebekken verantwoordelijk. Als we daar de radioactieve input en de vervuiling met kadmium van de fosfaatindustrie bijrekenen zou landbouw als een globale entiteit in een zeer nabije toekomst wel eens voor meer dan 50% van de vervuiling van het Scheldebekken kunnen tekenen.

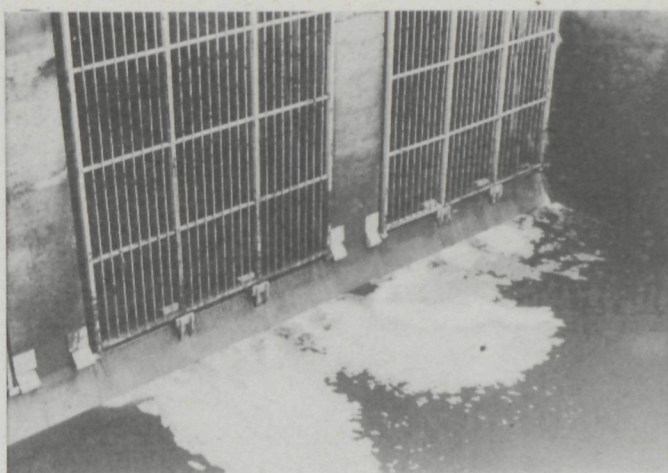
GROTE WATERBOUWKUNDIGE WERKEN

ANTWERPSE HAVEN

Projekt 43-48 voet

Om redenen van concurrentie ten overstaan van Rotterdam en Zeebrugge wil men een aantal drempels in de Westerschelde wegbaggeren tot op 48 voet en wil men die diepte voorlopig op peil houden. Deze verdieping werd noodzakelijk geacht om schepen met een diepgang tot 48 voet, dat is ongeveer 14,5 meter, toe te laten de haven van Antwerpen in één getij te bereiken. Dergelijke baggerwerken brengen een aantal problemen met zich mee op vlak van de kwaliteit van de vaarweg, de wateropstuwing, de kanalisering en het landverlies.

De **kwaliteit van het bodemslib** van de Schelde is van dermate schadelijke samenstelling dat het een probleem van eerste orde is. Ten eerste worden bij het opbaggeren heel wat gesedimenteerde schadelijke stoffen (hoofdzakelijk zware metalen) terug losgewoeld en worden op die manier opnieuw verspreid in het mariene milieu. Ten tweede: waar moet men met dat baggerslib naartoe? Tot nog toe werd het op Nederlands grondgebied terug in de Schelde gestort. Heel recentelijk heeft Rijkswaterstaat, het bevoegde Nederlandse ministerie, beslist om het terugstorten onderwerp te laten uitmaken van een vergunning onder de wet op de verontreiniging van de oppervlaktewateren. Gezien de schadelijke samenstelling van het slib is het uitreiken van een dergelijke vergunning in het geheel niet evident. Daarom gaat men nu pogen, voor zolang het nog zal lukken, om een stortplaats te gaan exploiteren die juist op het Belgisch grondgebied ligt. Een stortplaats met beperkte opslagcapaciteit (!); men schuift het probleem van de slibkwaliteit dus voor zich uit. De Westerschelde beschikt, vooral op Nederlands grondgebied, over grote oppervlakte **opstuwingen** (o.a. het Verdrongen Land van Saefthinghe), zandplaten, slikken en schorren. Eens de vrije ruimte tussen deze afzonderlijke lichamen

Eindpunt van de smeerpip te Lillo 'Twaalf sluizen': ook tralies houden de vervuiling niet tegen.

zou opgevuld worden met baggerslib, is er geen plaats meer voor binnenstromend zeewater. Het gevolg hiervan is dat dit water een andere uitweg zal zoeken, en het kan tijdens de vloedperiode maar één richting uit: stroomopwaarts, rechtstreeks richting een ramp à la Ruisbroek 1976!

Bij **kanalisering** spelen gelijkaardige fenomenen als bij wateropstuwing. De zaak is dat grotere schepen, met meer diepgang, ook moeilijker manoeuvreerbaar zijn. Er zal dus gepoogd worden om de vaarweg zo recht mogelijk te maken. Dit heeft tot rechtstreeks gevolg dat de stroomsnelheid, zeker bij vloed, hoger zal liggen. Het is zelfs voor de volslagen leek zonder meer duidelijk dat er **afkalvingsproblemen** zullen zijn. Hoe dieper men baggert, des te scherper afgelijnd zal de vaargeul in de Schelde een U-vorm krijgen tegen vroeger een V-vorm. Uiteindelijk zal dit resulteren in het afbrokkelen van de randen van de vaargeulen, wat dan weer onderhoudsbaggerwerk met zich meebrengt en zo blijven we natuurlijk bezig.

Dit afkalven zal ook nadelige invloeden hebben op de slikke- en schorregebieden. Nu reeds staat het vast dat het 'Verdrongen Land van Saefthinghe' negatieve invloeden ondergaat en dat na verloop van tijd de dreiging reëel is dat grote gedeelten van dit onschatbare gebied gewoon de Schelde zullen inbrokkelen.

Baalhoekkanaal

Sinds een 20-tal jaren worden grote infrastructuurwerken uitgevoerd op de linkeroever van de Schelde, noordelijk van Antwerpen. Dit werd noodzakelijk geacht voor de uitbouw van de haven. De optimistische verwachtingen van de jaren '60 lieten het beste verwachten voor mogelijke investeringen van firma's allerhande. Het zou de aanleiding blijken te zijn voor een aanslag op de zeer vruchtbare Waaslandse polders die enkel maar kan vergeleken worden met de moord op de rechteroeverdorpen Lillo, Wilmarndonk, Oorderen.

Tendenzen begonnen echter aan te tonen dat de planning op lange termijn dringend aan herziening toe is omdat de potentiële investeerders klaarblijkelijk andere prioriteiten gingen hanteren. Dit

heeft er nochtans niet toe geleid dat men het beleid aanpaste. Integendeel, met grote vlijt werd aangevangen met de werken, d.w.z. onteigeningen, compartimenteringen, opspuitingen met bodemmateriaal uit de Schelde, uitgravingen, haveninfrastructuur,... Op dit ogenblik (13.12.1986) onteigent men nog steeds, men graaft nog, bouwt nog, spuit nog. Gezien de gewijzigde economische toestand en ook rekening houdende met de technische moeilijkheden (door waterbouwkundige misrekeningen slibt de Kallosluis dicht) werd dit niet gerealiseerd. De immense nieuwe haven en het onmetelijke industriegebied op de Linkeroever heeft, behoudens een aantal hoogst twijfelachtige firma's die men elders niet wou, tot op dit ogenblik weinig gerendeerd. Zo zijn er vestigingen gesitueerd van: Bayer, producent van methyl-isocyanat (cfr. Bhopal); Rhône-Poulenc (voorheen Progil), die in 1971 geweigerd werd in Rotterdam; Halterman, met de afbraak en vernietiging van toxische stoffen. Het is een bijhuis van het moederbedrijf in Hamburg met identieke activiteiten en met een gelijkaardige kwalijke reputatie. Op vraag uit veiligheidsoverwegingen van de brandweer van Beveren weigerde het bedrijf mee te delen welke stoffen zich op het terrein bevonden, niet om economische redenen maar wel omdat men het niet wist(!); Henkel, lijmfabrikant; de kerncentrale van Doel; AGT (Antwerp Gas Terminal), opslagplaats voor LPG op 7 km van het stadscentrum.

Om deze en andere nog te verwachten bedrijven toe te laten de nodige aanvoer en afvoer van materialen te verzekeren wordt er druk gezocht naar een komplementaire oplossing voor de Kallosluis. Men meende die een aantal jaren geleden gevonden te hebben naar het noorden toe: het Baalhoekkanaal. Dit kanaal zou op Belgisch grondgebied moeten vertrekken, vanuit het noordelijk gedeelte van de Linkeroeverhaven en in noordwestelijke richting de grens met Nederland overschrijden, door een aanzienlijk stuk van de provincie Zeeland trekken, en uitmonden in de Schelde ter hoogte van de Nederlandse gemeente Paal. Dit is juist op de rand van het Verdrongen Land van Saeftinghe. De infrastructuurwerken die zouden plaats vinden, zouden het grotendeels verdwijnen van dit uniek, en voor de Schelde levensnoodzakelijke, natuureservaat veroorzaken. Verdere gevolgen zouden zijn dat o.a. Doel een soort kunstmatig eiland zou worden, gevangen tussen enerzijds de Schelde en anderzijds de Linkeroeverhaven en het Baalhoekkanaal.

Gelukkig is de Antwerpse havenlobby niet de enige partij in het spel. Want wetende hoe die heerschappen probleemloos en zonder skrupules over lijken gaan en hun eigen wetten, afspraken, konventies en overeenkomsten moeiteloos aan hun laars lappen zou het reeds gebeurd zijn. Maar de Nederlandse autoriteiten hebben ook hun zeg. De Provinciale Staten van Zeeland, zeg maar het provinciebestuur, hebben een poos geleden reeds het Baalhoekkanaal uit hun gewestplannen geschrapt.

Dit wil niet onmiddellijk zeggen dat de kogel door de kerk is, maar een eerste stap is het wel. Natuurlijk zijn er nog heelwat achterpoortjes ter be-

schikking van de geïnteresseerde potentiële aanleggers om de Nederlandse overheid er toe aan te zetten het Baalhoekkanaal terug in de plannen op te nemen. Maar voor N. Smit-Kroes tot zulke beslissing zal overgaan zal er nog heel wat (vervuild) water door de Schelde vloeien. Zulke stappen zullen door Nederland nooit eenzijdig genomen worden. Het principe "voor wat, hoort wat" zou wel eens van toepassing kunnen zijn, en daar schuilt een groot gevaar. Want de gemiddelde Nederlander weet nauwelijks waarover het gaat. Het grootste deel van de volksvertegenwoordigers in Den Haag beschouwt deze zaak als iets van marginaal belang voor Nederland. Het gevoel overheerst dat men langs Nederlandse zijde er niet voor zou terugschrikken om een koehandel op te zetten om Baalhoek te ruilen voor iets dat zij van hoger belang achten en waaraan wij onmiddellijk wat zouden kunnen doen: de drinkwatervoorziening via de Maas bijvoorbeeld. Het komt er op aan ons niet in slaap te laten wiegen door het initiatief van de Provinciale Staten van Zeeland. Heel recente kontakten met de heer Jan Devroe, Antwerpse havenscheper, hebben uitgewezen dat hij op het gebeuren een heel andere toekomstvisie heeft. Er wordt zondermeer van uit gegaan dat dit kanaal er zal komen. In ieder geval staat het traject nog steeds duidelijk op de meeste (Belgische) kaarten, net zoals het duwvaartkanaal trouwens.

De Bocht van Bath

De Schelde is een rivier die niet zo maar voor elk schip om het even wanneer bevaarbaar is. Er zijn heel wat zandbanken, drempels en bochten. De meest beroemde en beruchte bocht is die ter hoogte van het Nederlandse dorpje Bath. De Schelde draait daar zeer scherp naar het zuiden, richting Antwerpen. De zeeschepen die Antwerpen aandoen worden alsmaar langer en krijgen meer diepgang waardoor deze bocht voor belangrijke problemen gaat zorgen. De echt grote schepen zijn gebonden aan het getij om in een vaart Antwerpen te bereiken of te verlaten. Vertragingen onderweg door weersomstandigheden, druk verkeer, stakingen, pech, enz., kunnen de rederijen belangrijke meerkosten bezorgen. Voldoende reden om naar andere en meer betrouwbare havens uit te kijken. De bocht moest dus verdwijnen, afgesneden worden. De ingreep die men plande zou als het ware een rechterflankaanval op het Verdrongen Land van Saeftinghe betekenen dat in de schaar genomen zou worden met het Baalhoekkanaal. Zo ver is het gelukkig genoeg niet gekomen, en waarschijnlijk kunnen we stellen dat deze bocht afsnijding definitief naar de archieven verwezen is door de grootste belanghebbenden zelf, met name de Antwerpse havenautoriteiten en de diensten der Zeeschelde. Wegens de stagnatie van de toename der tonnemaat van schepen kon de Bocht van Bath best blijven. Verdiepingsbagger tot 48 voet zou volstaan om het verkeer van en naar de Antwerpse haven te verzekeren.

Dus exit de Bocht van Bath omwille van economische redenen en niet zozeer vanwege milieubeschermende maatregelen.

De containerkade

De grote succesbusiness van de wereldhavens is momenteel, na de olie in de '70 jaren, de containertrafiek. Een groot deel van de vrachten is van het type één vracht voor één schip, b.v. olie, bulkstoffen (kolen, ertsen, ...), chemikaliën (aardgas, LPG, ...), enz. Het komt er op neer dat zulk een schip enkel vaart wanneer er een vracht is. We kunnen dus bijna spreken van gelegenheidstrafieken. Containerschepen daarentegen zijn schepen die in een geregelde dienst varen, zij moeten zich houden aan strikte uurschema's. Daarom speelt de toegankelijkheid, maar vooral de betrouwbaarheid van een haven een primordiale rol.

Antwerpen en Rotterdam vechten met elkaar een concurrentiestrijd uit op leven en dood. Om langdurige wachttijden aan de sluizen te vermijden is het plan een aanlegplaats voor grote zeeschepen te maken op de rivier zelf, onderhevig aan getijden, maar met een tijdswinst van uren bij zowel vertrek als aankomst, wat dan weer de concurrentiepositie ten aanzien van Rotterdam versterkt.

Al vlug liet men het oog vallen op het 'Galgenschoor', een beschermd en geklasseerd natuurgebied en landschap tussen de Zandvliet/Berendrecht-sluizen en het Fort van Lillo. Het Galgenschoor is, samen met het belendende 'Groot-Buitenschoor', het allerlaatste brakwaterschorrengebied in ons land. Omwille van de unieke ligging van het reservaat, vlakbij Wester- en Oosterschelde, de 'Kuifeend' (Oorderen) en het Verdrongen Land van Saeftinghe, betekent het Galgenschoor een waardevol toevluchtsoord voor ganzen, eendachtigen en voor duizenden steltlopers. Juist omwille van deze refugiumfunctie heeft het Galgenschoor internationale erkenning gekregen. Het gebied komt immers voor op de lijst van uiterst waardevolle 'wetlands', die werd opgenomen in de door België goedgekeurde en geratificeerde 'Konventie van Ramsar'. Dat België met de besluiten van Ramsar heeft ingestemd, betekent een manifeste waardering van het Galgenschoor als natuurwetenschappelijk waardevol schorrengebied. Dat men zelfs maar overweegt om dit uniek natuurreservaat op te offeren aan een economisch project is dan ook onbegrijpelijk. De bestemming reservaat moet immers voor **onbepaalde termijn** gelden. Een natuurreservaat is tenslotte een relictgebied van natuurhistorische betekenis dat voor de volgende generaties moet bewaard worden.

Hoewel men louter juridisch gezien de discussie kan aangaan of de containerkade nu al dan niet in het Galgenschoor zal liggen, staat het onomstootbaar vast dat de bouwactiviteiten een zulkdanige versturende invloed zullen hebben dat de vernietigende impact in het Galgenschoor onnoemelijk groot zal zijn. Na ingebruikname van zo'n een terminal zal de continue bedrijvigheid een voortdurende vernietigende invloed blijven uitoefenen op het Galgenschoor met uiteindelijk het verdwijnen van het ganse biotoop als gevolg. De milieubeweging kan noch mag haar ogen sluiten voor bepaalde economische noden alsook voor het probleem van de tewerkstelling. Daarom vragen

Galgenschoor: binnenkort ingenomen door containerkade?

wij ons af of men niet een kompromis zou kunnen overwegen tussen het economische en het ekologsche. Op de Linkeroever is men reeds sinds tientallen jaren bezig met het aanleggen van industrieterreinen die maar nauwelijks ingenomen worden. Dit zou een valabele oplossing kunnen betekenen voor het te verwachten konflikt met milieubeschermers. Het transportprobleem van de containers zou ook een oplossing kunnen krijgen bij een grondige aanpak van de aanleg van de 'Liefkenshoektunnel' die een verbinding tussen de twee havengedeelten en met het oostelijk gedeelte en het autowegenkomplex zou betekenen.

De aanleg van een terminal op de Linkerschelde-oever, rechtstreeks in de Schelde zoals nu ook gepland op de rechteroever, en de bouw van de Liefkenshoektunnel zouden aldus verschillende voordelen hebben al naargelang de invalshoek: behoud van het Galgenschoor; vermijden van konflikten met de leefmilieubeweging; in exploitatie nemen van de gronden op de Linkeroever, wat een positieve stoot zou kunnen zijn voor verdere investeringen van andere firma's aldaar; scheppen van een positieve sfeer in plaats van te verwachten "welles-nietes" situaties; tewerkstelling in het land van Waas, een streek die reeds veel moest opofferen voor de haven. Op deze manier zou Antwerpen eindelijk eens wat teruggeven.

BESCHERMING BINNENLAND: HET SYGMAPLAN

De rampzalige overstromingen van 1 februari 1953 die België en Nederland teisterden hadden tot gevolg dat in Nederland het Deltaplan opgesteld werd waarvan de realisatie niet lang op zich liet wachten. De Belgische overheid van haar kant zag in de ramp van 1 februari 1953 geen aanleiding om andere dan herstellings- of onderhoudswerken uit te voeren aan de Scheldedijken. De overstro-

ming die Klein-Brabant teisterde op 3 januari 1976 en waarbij de gemeente Ruisbroek zwaar werd getroffen en maandenlang onder water stond, betekende het vertrekpunt van een nieuwe dijkenpolitiek. Deze overstroming, die een lager stormvloedpeil kende dan die van 1953, werd veroorzaakt door bressen in de dijken waarvan de media de erbarmelijke toestand pijnlijk aantoonde.

In 1977 was het Sygmaplan, d.w.z. het globale plan voor de beveiliging van het Scheldebekken klaar en kon met de uitvoering ervan gestart worden. Voor de verwezenlijking van dit plan werd de wetgeving aangepast. De geplande werken worden namelijk voorafgegaan door belangrijke grondinnemingen en onteigeningen. Om hierbij langdurige procedures te vermijden kwam er de dijkenwet. Deze dijkenwet, die betrekking heeft op de uitvoering van alle bouwwerken en het aanleggen van gecontroleerde overstromingsbekkens (potpolders), zal het departement van openbare werken toelaten alle dijken onder haar beheer te plaatsen.

Het Sygmaplan omvat 3 grote luiken: de versteviging en verhoging van de Scheldedijken over een afstand van ca. 580 km tot een hoogte van +8 meter NKD (Nullijn Krijgs Depot); het aanleggen van gecontroleerde overstromingsbekkens (potpolders); en het koninginnekstuk dat een maximale veiligheid zou moeten verzekeren: de stormstuw.

Dijkverhoging en dijkversteviging

Het Nederlandse Deltaplan is aangelegd met een mogelijke kans tot overschrijden door een stormvloed van 1 op 10.000. Gezien het Sygmaplan er in feite op aansluit is het logisch te vermoeden dat voor België identieke normen zouden toegepast worden. De dijkverhogingen van het Deltaplan kunnen in België echter niet gerealiseerd worden omwille van de quasi onoverkomelijke technische problemen voor de Antwerpse agglomeratie, de bestaande industriegebieden, de Boelwerf te Temse, de steden Mechelen, Lier, enz. Er werd voorlopig slechts een gedeeltelijke en beperkte algemene dijkverhoging gerealiseerd, ruim 400 km is klaar. Te Antwerpen werd op de Scheldekaaien een waterkeringsmuur gebouwd die ongeveer 50 cm uitsteekt boven het vloedpeil van 1953, de werken vingen aan in 1978 en zijn volledig voltooid.

Potpolders

Potpolders zijn gecontroleerde overstromingsgebieden, d.w.z. dat de dijken zodanig zijn aangelegd (verlaagd!) dat er bij extreem hoge waterstanden overstromingen zullen plaatsvinden. Alleen weet men met zekerheid waar en wanneer ze zullen gebeuren. Dit heeft tot gevolg dat deze gebieden kunnen klaargemaakt worden om immense massa's water op te vangen die aldus niet meer verder kunnen opgestuwd worden en voor ongecontroleerde overstromingen zorgen. Er zijn wel wat nevenproblemen. In totaal werden 18 van dergelijke overstromingsgebieden voorzien met een totale oppervlakte van ongeveer 2530 ha. Hoofdzakelijk onder druk van plaatselijke actiegroepen en lokale politieke overheden waren er in 1984

slechts 4 afgewerkt met een totale oppervlakte van nagenoeg 245 ha. Openbare werken wil nog een grote potpolder van 586 ha aanleggen te Kruibeke en het daarmee voor gezien houden wat betreft deze gebieden. Uiteindelijk zou er van dit onderdeel van het Sygmaplan slechts 1/3 gerealiseerd worden. Om onduidelijke redenen worden de overige gebieden niet meer weerhouden. In Kruibeke ontwikkelt zich een heftig verzet tegen de plannen tot aanleg van een potpolder. Men meent daar, niet onterecht trouwens, dat het Sygmaplan reeds zodanig verminkt is dat verdere aanleg van potpolders zinloos is en men verkiest daar te wijzen naar de konstruktie van een stormstuw in de Schelde ter hoogte van Blokkersdijk/St. Annabos als enig mogelijke.

De stormstuw

Zoals reeds eerder gesteld moest de stormstuw de parel aan de Sygmaplan-kroon worden. Om budgettaire en economische redenen echter werd het plan (nog) niet uitgevoerd; en dat is maar goed ook. Ten eerste zou de aanleg ervan zulkdanige bouwactiviteiten met zich meebrengen dat het beschermd natuurgebied 'Blokkersdijk' en het nabij gelegen St. Annabos er waarschijnlijk zouden moeten aan geloven. Dit zou rampzalig zijn. Maar ondertussen weten we allemaal reeds goed dat de beton- en ijzerlobby, na de quasi-beëindiging van de bouw van autostrades, op zoek is naar ander werk, én dat de klassering en bescherming van natuurgebieden in België het papier niet waard is waarop ze vastgelegd werden. Ten tweede werden er maar summiere testen uitgevoerd betreffende het gedrag van de Schelde bij een eventueel sluiten van zo'n ding. Verschillende bouwkundige ingenieurs zijn van oordeel dat het sluiten van de stuw het getijdengedrag in de Westerschelde grondig zou verstoren met hogere waterstanden en langer dode getijden, wat aan het vele zwevende slib de kans zou geven om te gaan sedimenteren. Sommigen spreken zelfs van het dichtslibben van de toegangsgeulen naar de Boudewijn- en Van Cauwelaertsluizen wanneer die stormstuw enkele keren zou dicht gaan. Het opgestuwde water zou ook nauwelijks nog een uitweg vinden en het is zo goed als onvoorspelbaar wat er allemaal zou kunnen gebeuren: het dichtslibben van de geulen, vastslippen van de stuw zelf, overmatige sedimenteringen op de slikken en schorren met daardoor een drastische landschapsverandering, overstromingen ondanks Sygma- en Deltadijken? Wetenswaard is nog dat de stuw bij de opmaak van de plannen in 1977 ongeveer 10 miljard fr. zou kosten. Nu 10 jaar later wordt dit geraamd op ongeveer 40 miljard fr.

Ward Dossche
Werkgroep Water (WW)

"Schelde kristalheldere bron, gezegend is uw bestemming, opborrelend uit een heilige grond, bevloeit en verrijkt gij het edele Vlaamse land en de Nederlanden." (aldus het gebed op de gedenkplaat aan de Scheldebron nabij Valenciennes).

frontlijn

GEWESTPLANNEN: WAARDELOZE VODJES PATCH-WORK?

Na talrijke signalen en een groeiend aantal klachten van onze leden konstateren wij met stijgende verontrusting dat er een grootscheeps offensief aan de gang is tegen de gewestplannen. Deze **bestemmingsplannen** met verordenende kracht worden frontaal aangepakt door promotoren van de meest uiteenlopende projecten. De Bond Beter Leefmilieu heeft daarbij voldoende aanwijzingen dat de overheid weinig standvastig is in de bescherming van deze plannen en geneigd is om de gewestplannen aan te passen aan de verlangens van de promotoren i.p.v. omgekeerd. Het resultaat is dat talrijke waardevolle gebieden voor de bijl dreigen te gaan en dat het principe en het stelsel van de gewestplannen zelf volkomen ondergraven wordt. Enkele zeer frappante voorbeelden.

Met de regelmaat van de klok duiken plannen op voor de aanleg van een **marinahaven** (zeiljachthaven) in de **Zwinbosjes** te Knokke. De bestemming op het gewestplan is reservaatgebied (R). De wet op de toepassing van de gewestplannen zegt hierover: "... in deze gebieden zijn enkel de handelingen en werken toegestaan, welke nodig zijn voor de actieve of passieve bescherming van het gebied."

Het **Galgenschoor** (Antwerps havengebied), een van de laatste brakwaterslikke- en schorregebieden geniet een 4-voudige bescherming: erkenning als internationaal belangrijk wetland (Konventie van Ramsar), beschermd landschap, erkend natuurreservaat in het kader van de wet op het natuurbehoud, en reservaatgebied op het gewestplan. Toch besloot de Vlaamse Exekutieve zonder verpinken om de aanleg van de containerhaven toe te staan in dit gebied.

Moretteberg (Asse): ingekleurd als parkgebied in het gewestplan. Over deze P-gebieden zegt de officiële toelichting bij de wet: "... Het is geenszins de bedoeling parkgebieden te transformeren tot gebieden voor actieve recreatie. De inrichting tot lunapark kan niet aanvaard worden." Toch lekken er vergevorderde plannen uit om in dit gebied een gigantisch 60 m hoog piramidevormig pretpark te bouwen. Terloops: een vraag tot bescherming als landschap is lopende voor de Moretteberg.

De lijst van dergelijke gewestplanondergravingen wordt langer en langer. De Bond vraagt dat de gewestplannen, waar zoveel mensen gedurende zoveel jaren studiewerk en inspraakrondes aan gewerkt hebben, gerespekteerd worden en niet zo maar met een pennetrek overboord gegooid worden. Voor de milieubeweging zijn deze gewestplannen reeds een compromis, waar ze niet steeds even gelukkig mee is, maar als enig houvast voor een ruimtelijke ordeningspolitiek dienen ze gerespekteerd. Indien er dan toch wijzigingen moeten komen, kan de Bond niet aanvaarden dat dit geval per geval wordt beoordeeld. Dit dient te gebeuren op basis van een algemene beleidsvisie inzake ruimtelijke ordening en de keuzes die men maakt

voor de toekomst inzake het gebruik van de ruimte in Vlaanderen. M.a.w. geen wijzigingen aan het gewestplan zonder een structuurplan voor Vlaanderen. De Vlaamse Exekutieve en bijzonder minister Pede, verantwoordelijk voor ruimtelijke ordening, dragen hierin een zware verantwoordelijkheid.

GRINDGEWIN

Op 21 januari jl. werd een technische grindcommissie geïnstalleerd, die mogelijke gewestplanwijzigingen in het Limburgse Maasland zal voorbereiden. In deze commissie is geen plaats voorzien voor partikuliere milieuverenigingen alhoewel zij een duidelijke inbreng kunnen hebben. Sinds 1978 is de **Maaslandse Milieu Aktie (MaMA)** actief bezig met de grindproblematiek en heeft een zekere deskundigheid opgebouwd op dit vlak. Om toch gehoord of gelezen te worden publiceert MaMA nu regelmatig '**grindbrieven**', waarin geen discussie wordt gevoerd over louter vogeltjes en plantjes, maar op basis van economisch en ekologisch feitenmateriaal een inbreng wordt gedaan. Grindbrief 1 handelt over de werkgelegenheid in de grindsector in het Limburgse Maasland.

"De overheid die in het verleden beslissingen moest nemen over planologische voorzieningen ten behoeve van de grindsector, kreeg meestal werkgelegenheidscijfers voorgeschoteld die overtrokken waren. Het lijkt er ons op dat die overheid misleid diende te worden om in het Maasland meer grindgronden te voorzien. MaMA zal deze argumentatie met feiten opvullen. Dat in 1984 een grindcommissie werd opgericht op het niveau van de Vlaamse Exekutieve was vooral te wijten aan de tussenkomsten van de Dienst Natuurlijke Rijkdommen en Energie (DNRE). Op 12 maart 1984 alarmeert deze dienst minister Geens middels een nota van een voorlopig onderzoek. In deze nota vertelt men wel dat in de periode 1970-1980 jaarlijks zo'n 8,6 miljoen ton grind gewonnen werd maar verzwijgt men dat deze productie bijna gehalveerd werd in de jaren tachtig. In deze nota aan Geens wordt zonder meer de directe werkgelegenheid gesteld op ongeveer **500** werknemers. Bronnen worden niet vermeld. Op het moment dat deze nota aan minister Geens werd verstuurd, bleek de RSZ-werkgelegenheid in de Maaslandse grindbedrijven exakt **253** te zijn. Waarom komt de DNRE tot deze dubbeltelling? Hierbij kunnen we enkele bedenkingen maken.

In de vernoemde nota van de DNRE werd er nogal op los gegokt en de faktor tewerkstelling sterk overdreven. De dienst stelde in dezelfde nota dat de oprichting van een grondcommissie eigenlijk broodnodig was. De heer Geens ging hierop in. De DNRE baseert zich meestal op cijfermateriaal van de grindbedrijven zelf.

Ontgrinding is een vooral kapitaalsintensieve en geen arbeidsintensieve sektor. Uit de studie 'Analyse van de grind- en granulatensektor in België', uitgevoerd door het LEHOC in 1979 blijkt dat de tewerkstelling in 1972 exakt 736 werkplaatsen betrof. Deze viel in 1984 terug op 253. De produktie daalde in deze periode met 23%, de werkgelegenheid met 66%!

De werkgelegenheid in de Eisdense mijn bedroeg

in 1984 2.588 personen of 20,1% van de totale RSZ-werkgelegenheid in het Maasland. Met één pennetrek werd deze werkgelegenheid van de kaart geveegd. Waarom de aandacht voor een sektor die slechts 10% der werknemers in de mijn van Eisden omvat? De enige verklaarbare reden is natuurlijk dat ontgrinden zonder ernstige herstructurering tot op vandaag een economisch rendabele diefstal is. Het is de overheid die straks iets zal moeten doen met de putten, het zijn de gemeenten die kapotte wegen moeten bekostigen. Na de ontgrinding rest tot op heden 20 gesubsidieerde arbeidsplaatsen in de Maaslandse recreatiecentra. Om de werkgelegenheid is het in de ontgrinding dus blijkbaar niet te doen.

De ontgrinding, een tijdelijke uitbating, vreet de tewerkstelling in land- en tuinbouw op. De grindpakketten langs de Maas rusten onder de vruchtbaarste gronden in Vlaanderen. Ontgrinding heeft ook planologisch enorme nadelen. De Maaslandse gemeenten zien honderden hektaren gronden veranderen in desolate putten. Voor 1 miljoen ton grind is 7 hektaren grond nodig. Voor grind betekent dit een ruimtebeslag dat 5 tot 30 maal groter is dan bij andere granulaten zoals porfier of kalksteen."

Inl.: MaMA, Jan Van Eyckstraat 7, 3760 Lanaken, tel. 011/71 67 04 of 011/71 54 86.

KUDDE VERGROOT MET 4 EENHEDEN

Tijdens de algemene vergadering van de Bond Beter Leefmilieu op 24 februari jl. werden twee nieuwe effectieve leden aanvaard: de **Bond van Trein- Tram- en Busgebruikers (BTTB)** en de **Milieucel van de Vlaamse Vereniging van Hengelsportverbonden**.

De BTTB geeft de 'Rij maar an'-krant uit in sa-

menwerking met Langzaam Verkeer (10 nummers per jaar). De vereniging werkt rond de tarieven van het openbaar vervoer, de invloed van het St.-Annaplan op het openbaar vervoer, de plannen voor een TGV, enz. De BTTB is gevestigd in: **Vaartstraat 124, 3000 Leuven, tel. 016/23 94 55.**

De Milieucel van de Vlaamse Vereniging van hengelsportverbonden werkt aan een visserijbiologische en natuurwetenschappelijke kartering van de Vlaamse hengelwateren. **Kontaktadres: Driekonin-genstraat 218, 2700 St.Niklaas, tel. 03/777 21 85.**

Als raadgevende leden zijn aanvaard:

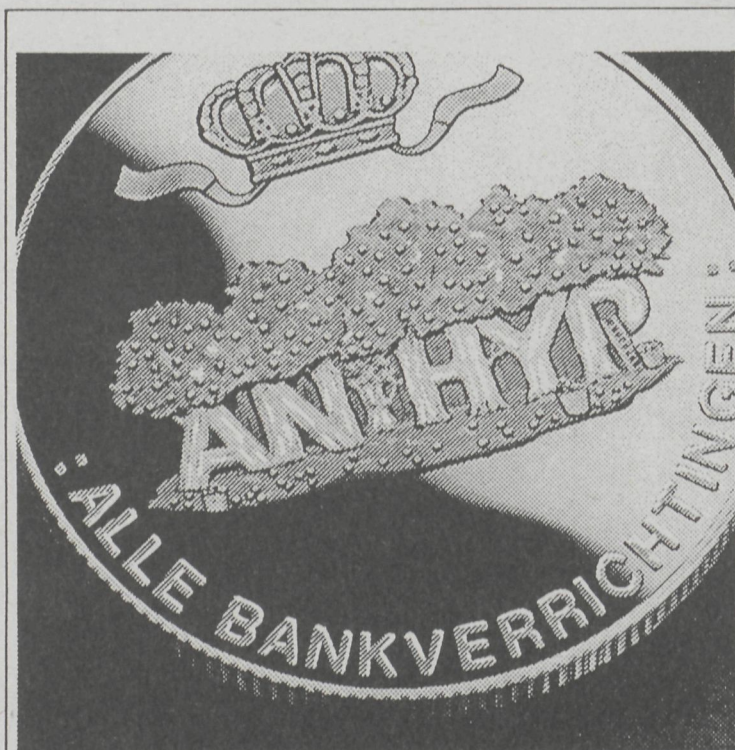
Vilvoordse Werkgroep Leefmilieu (Viwel), Kazerne-straat 7, 1800 Vilvoorde, tel. 02/251 44 17, die een meer plaatselijke werking heeft in het Vilvoordse, o.a. rond het Floordambos, sluik- en andere storten, luchtbezuigeling, Woluwelaan, enz.

De Ijvogel, Esp 36, 1890 Opwijk, tel. 052/35 72 41, werkt rond rietkraag 'De Putten' in hun gemeente.

Raadgevend lid worden groeperingen waarvan de werking een plaatselijk karakter heeft en die dus niet rechtstreeks als lid kunnen aansluiten. Hun samenwerking met de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen dient te verlopen via een streekfederatie die wel voor lidmaatschap in aanmerking komt. Wanneer deze aansluiting bij een streekfederatie onmogelijk is, kan de betrokken groepering in de BBL-Vl. opgenomen worden als raadgevend lid. In dat geval verbinden BBL-Vl. en de betrokken groepering er zich toe gezamenlijk te streven om tot effectief lidmaatschap te komen via een streekfederatie.

LG/DVM

ADVERTENTIE

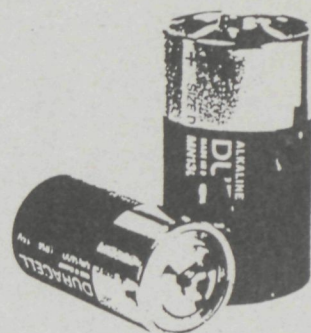
De
vruchten
plukken
van uw
geld.

ANH HYP

SPAARBANK

BRUCE BRUINSTEEN

EN DE

LECLANCHE BAND

Sinds een aantal jaren hebben de bokalen voor het selectief inzamelen van gebruikte kwikbatterijtjes een zekere bekendheid gekregen. Deze toespitsing op slechts één soort batterij zou echter de indruk kunnen wekken dat er met de andere batterijen niets aan de hand is en dus rustig in de vuilnisemmer kunnen gekieperd worden. Niets is echter minder waar: alle batterijen bevatten immers giftige stoffen, meer bepaald de (zware) metalen zink, kadmium en kwik, en vormen bijgevolg allemaal een ernstige bedreiging voor het leefmilieu en de volksgezondheid. Het aandeel van de kwikbatterijen is zelfs relatief klein in de totale hoeveelheid zware metalen die in de vorm van batterijen in het huisvuil terecht komt.

Vooraleer dieper in te gaan op deze problematiek, bekijken we eerst even de werking van een batterij en de kenmerken van de verschillende types die er op de markt zijn.

WERKING

De opwekking van elektriciteit in een batterij is gebaseerd op de scheikundige reactie tussen twee verschillende metalen, de elektroden, en een bepaalde chemische oplossing, de elektrolyet, waarin de twee metalen geplaatst zijn. Een primitieve batterij kan heel eenvoudig gemaakt worden door bijvoorbeeld een strookje koper en een strookje zink in een citroen te steken. Het koper en de zink zijn dan de elektroden en het zuur van de citroen werkt als elektrolyet. De chemische reactie tussen de beide metalen en het zuur van de citroen veroorzaakt een spanning van 1,1 volt. Wanneer de metalen plaatjes verbonden worden met een draadje gaat er elektrische stroom vloeien.

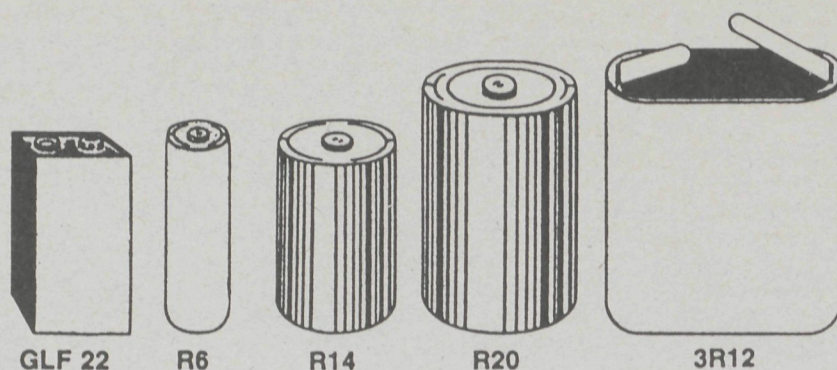
De bekendste en tevens oudste batterij is deze van het **zink/bruinsteentype**. Ze werd in 1877 uitgevonden door de Franse ingenieur Georges Leclanché, en wordt daarom soms ook Leclanché-batterij genoemd. Er wordt gebruik gemaakt van een zink- en een koolstofelektrode en ammoniumchloride (salmiak) als elektrolyet. Het zinken omhulsel fungeert als de negatieve elektrode en tevens als verpakking van de batterij. Het wordt versterkt met lood (1%) en kadmium (0,35%); om corrosie te voorkomen wordt er ook nog kwik (0,004-0,01%) aan toegevoegd. Een koolstofstaafje in het midden is de positieve elektrode. Het ammoniumchloride is aanwezig in de vorm van een

pasta-achtige gelei. Om te vermijden dat het wegsijpelt wordt er houtzaagsel, zetmeel of paraffine onder vermengd. Om het waterstofgas dat bij de chemische reactie rondom de koolstofstaaf ontstaat en de werking van de batterij afremt, onschadelijk te maken, bevindt er zich om deze staaf een zakje gevuld met bruinsteen (mangaandioxyde).

De **alkalinebatterij** is vrijwel gelijk aan de zink/bruinsteenbatterij, met dit verschil dat er als elektrolyet gekoncentreerd loog (sterke base, tegengestelde van zuur) gebruikt wordt, terwijl de elektrolyet neutraal is bij het zink/bruinsteentype. Vermits dit loog een erg agressieve oplossing is, tast het het zinken omhulsel gemakkelijk aan. Om corrosie te voorkomen wordt er meer kwik aan toegevoegd.

De zogenaamde **platte batterij** (type 3R12) voor zaklantaars bestaat uit drie in serie geschakelde elementen, vandaar ook dat de spanning (4,5 volt) drie maal groter is dan deze van een gewone staafbatterij (1,5 volt). Van deze laatste zijn er drie verschillende formaten op de markt (R6, R14 en R20 voor zink/bruinsteenbatterijen en LR6, LR14 en LR20 voor alkalinebatterijen). De langwerpige rechthoekige batterijen met de twee contacten aan de bovenzijde (GLF 22) bestaan uit meerdere op elkaar geplaatste elementen.

De **knoopbatterijen** of **minicellen** werden ontwik-

keld voor kleine toestellen (b.v. horloges en gehoorapparaten) en toestellen die een zeer konstante spanning vereisen. Het bekendste type is de **kwikoxydebatterij** (MR44), die niet minder dan 30% kwik bevat; verder ook nog zink en koper (0,3 %). In tegenstelling tot de vorige batterijsoorten waar het kwik als metaal aanwezig is in het omhulsel om korrosie tegen te gaan, is het hier aanwezig als een actief werkend basismateriaal onder de vorm van kwikoxyde. Tijdens de werking van het batterijtje wordt dit kwikoxyde omgezet tot kwikmetaal.

De **zilveroxydebatterij** (SR44) bevat uiteraard zilver, maar ook zink, en kwik, dat toegevoegd wordt om korrosie tegen te gaan. Een nieuw type knoopbatterij is de zink/luchtbatterij (AR44) die ook weer zink en kwik bevat.

ZWARE METALEN

Uit tabel 1 blijkt dat niet zozeer de beruchte kwikbatterijtjes verantwoordelijk zijn voor het grootste deel van de kwikbelasting, maar wel de zo geroemde alkalinebatterijen. Dit is zowel een gevolg van het grote aantal alkalinebatterijen dat gebruikt wordt, als van hun grotere afmetingen en gewicht. Het **kwikgehalte** van een kwikbatterij ligt wel veel hoger (30 % tegenover 1 %), maar doordat een alkalinebatterij 20 maal meer weegt, is de hoeveelheid kwik per batterij bijna gelijk. Bovendien worden er bijna 8 maal zoveel alkalinebatterijen verkocht als kwikbatterijen, zodat de hoeveelheid kwik die jaarlijks in het milieu terecht komt in de vorm van alkalinebatterijen bijna 6 maal zo groot is als de hoeveelheid kwik afkomstig van kwikbatterijen, en dit dan nog zonder rekening te houden met de gedeeltelijke recyclage van deze laatste.

Ook de andere batterijtypes zorgen voor een kwikvervuiling, die weliswaar veel kleiner is dan deze veroorzaakt door alkaline- en kwikbatterijen, maar toch zeker niet verwaarloosbaar is. Daarenboven is de alledaagse zink/bruinsteenbatterij verantwoordelijk voor een jaarlijkse belasting van 253 kilogram van het supergiftige kadmium.

IN HET LEEFMILIEU

Zowel kwik als kadmium behoren tot de categorie van de zware metalen. Ze zijn onafbreekbaar, en eenmaal in het milieu gebracht, is het bijna onmogelijk ze weer te verwijderen. Hoe dit kwik en

kadmium in het milieu belandt, is uiteraard afhankelijk van de verwerkingsmethode van het huisvuil, waarin alle gebruikte staafbatterijen en het overgrote deel van de kwikbatterijen terechtkomen.

Wanneer het huishoudelijk afval verbrand wordt, komt het kwik door de hoge temperatuur in de verbrandingsoven (850 à 1000 °C) en door de grote vluchtigheid van het metaal, in de verbrandingsgassen terecht. Vermits dit kwik nauwelijks of niet wordt tegengehouden door de gangbare rookgaszuiveringsinstallaties op huisvuilverbrandingsovens - voor zover deze al aanwezig zijn -, komt 80 à 95 % ervan in de atmosfeer vrij. Doordat het kwik neerslaat, worden bodem en water ermee verontreinigd. Het op die manier verspreide kwik kan, al dan niet na omzetting, door organismen worden opgenomen. Te Gent werd in januari 1980 een studie verricht naar de aanwezigheid van gasvormig kwik in de rookgassen van de verbrandingsoven. De gemiddelde kwikkoncentratie voor een serie van 16 monsternames, verspreid over vier dagen, waarbij telkens 60 liter rookgas aangezogen werd over een periode van 30 minuten, bedroeg 146 mikrogram per m³.

Ook het kadmium dat aanwezig is in het omhulsel van de zink/bruinsteenbatterijen, komt tijdens het verbrandingsproces vrij. Een deel ervan wordt in de filters als vliegafval opgevangen. Dit vliegafval, dat naast kadmium nog een heel gamma van andere giftige en kankerverwekkende stoffen bevat, vormt dan weer een probleem om het op een milieuvriendelijke wijze te storten of te verwerken. Wanneer het huisvuil wordt gestort, komt het kwik uit de batterijen vrij na beschadiging of korrosie van het omhulsel. Uit een onderzoek is gebleken dat het kwik goed uitloogbaar is en bijgevolg het bodem- en grondwater kan verontreinigen. Het kadmium was na honderd dagen blootstelling nog bijna niet uitgelooft. Er mag echter worden aangenomen dat na jarenlange opslag ook het kadmium zal uitloggen.

Indien het huisvuil gekomposteerd wordt en de batterijen niet op voorhand verwijderd zijn, zullen deze een niet onbelangrijke kwik- en kadmiumverontreiniging van de kompost veroorzaken. Aangezien deze zware metalen door planten worden opgenomen, kan men zich ernstige vragen stellen over de bruikbaarheid van deze kompost.

KWIK

Het ongebonden metallische kwik, zoals het bijvoorbeeld voorkomt in kwikthermometers, is bij orale opname niet giftig, vermits het niet wordt geabsorbeerd door het spijsverteringsstelsel. In waterig milieu wordt kwik echter door mikro-organismen omgezet in het zeer giftige methylkwik, dat de eigenschap heeft om zich op te stapelen in het weefsel van dieren, b.v. vissen. De belangrijkste effecten van kwik op de mens zijn van tweeërlei aard. In de eerste plaats heeft kwik een neurotische werking: het centrale zenuwstelsel wordt aangetast. Dit uit zich in het verlies van gevoel (handen, voeten), spierkoördinatiestoornissen (vooral benen), verlammingen, vernauwing van het gezichtsveld en achteruitgang van het gehoor. Kwik kan ook het in het lichaam aanwezige erfelijk materiaal beschadigen, wat kan resulteren in kanker of afwijkingen bij het nageslacht (= mutageniteit).

In Japan deed zich in de Minamatabaai een groot-schalige vergiftiging voor door het eten van vis met een hoog gehalte aan methylkwik. Dit was te wijten aan kwiklozingen door een scheikundig bedrijf. Het kwik dat in de modder op de bodem van de baai terecht kwam, werd door mikro-organismen omgezet in methylkwik. Dit raakte hoe langer hoe meer gekoncentreerd in de achtereenvolgende schakels van de voedselketen: plankton, kleine visjes en tenslotte grotere vissen die werden gevangen voor menselijke konsumptie. In totaal leden naar schatting 900 mensen aan de Minamata-ziekte, en minstens 67 sterfgevallen moeten eraan worden toegeschreven.

Een andere, nog grootschaliger vergiftiging deed zich in 1972 in Irak voor toen meer dan 6500 mensen, na het eten van met kwik vergiftigde tarwe, in het ziekenhuis moesten worden opgenomen. Niet minder dan 495 van hen overleden.

KADMIUM

Ook kadmium stapelt zich in het lichaam op, vooral in de nieren en de lever. De nieren zijn

dan ook de organen die na blootstelling aan kadmium als eerste schadelijke effecten vertonen.

Ook een toename in het optreden van nierstenen schijnt hiermee samen te hangen. Bij grote kadmiumopnames wordt de botstofwisseling gestoord, waardoor spontane beenbreuken optreden. Dit is de zogenaamde itai-itai-ziekte, die voor het eerst werd waargenomen in Japan (nogmaals). Vermoedens bestaan dat kadmium een mutagene en een kankerverwekkende werking heeft. Andere effecten van kadmium zijn: verhoging van de bloeddruk, bloedarmoede, longoedeem, longemphyseem, verminderde werking van de alveolairklier en leverbeschadiging.

MAATREGELEN NOODZAKELIJK

Afgedankte batterijen zijn de belangrijkste bron van kwikvervuiling, niet alleen in het huisvuil, waar ze verantwoordelijk zijn voor zo'n 75 % van het erin aanwezige kwik, maar ook in het algemeen, vermits 20 à 25 % van het kwik dat in ons leefmilieu terecht komt, afkomstig is van gebruikte batterijen. Alhoewel dit een alles behalve geruststellende situatie is, ziet het er niet naar uit dat de overheid, meer bepaald gemeenschapsminister Lenssens, zinnens is maatregelen te treffen om hieraan iets te veranderen. Nochtans wachten een aantal artikels van het afvaldecreet (2/7/1981) al meer dan vijf jaar op een uitvoeringsbesluit, wat o.a. voor de hier behandelde problematiek zeker een oplossing zou kunnen bieden. Het selectief inzamelen van wat kwikbatterijtjes biedt immers geen oplossing. Door het vrijwillige karakter van deze inzameling belandt het grootste deel van de kwikbatterijen toch nog bij het huisvuil, en - wat nog belangrijker is - de alkalinebatterijen, die voor een bijna 6 maal groter volume kwik zorgen dan de kwikbatterijen, blijven buiten schot en verdwijnen integraal in de vuilnisemmer.

Daarom moet er een totaal verbod komen op de kwik- en alkalinebatterijen. Dit zou bijvoorbeeld verwezenlijkt kunnen worden door een uitvoeringsbesluit op de artikels 8 en/of 9 van het afval-

Tabel 1: hoeveelheid zware metalen per batterij-type.

	aantal batterijen per jaar in België	gewicht per batterij	kwik			kadmium			zink		
			gehalte	gewicht per batterij	gewicht per jaar	gehalte	gewicht per batterij	gewicht per jaar	gehalte	gewicht per batterij	gewicht per jaar
zink/bruinsteen	47.000.000	50g	0.01%	0.005g	235kg	0.01%	0.005g	235kg	25%	12.5g	587.500kg
alkaline	20.000.000	42g	1%	0.42g	8400kg	-	-	-	13%	5.46g	109.200kg
kwikoxyde	2.600.000	2g	30%	0.6g	1560kg	-	-	-	12%	0.24g	624kg
zilveroxyde	900.000	1.8g	1%	0.018g	16kg	-	-	-	12%	0.216g	195kg
zink/lucht	500.000	1.8g	2%	0.036g	18kg	-	-	-	25%	0.45g	225kg
TOTAAL	71.000.000	-	-	-	10.229kg	-	-	235kg	-	-	597.744kg

dekreet. Artikel 8 zegt onder meer dat "de Vlaamse Exekutieve regels kan stellen ten aanzien van de door haar aangewezen produkten die na het gebruik waarvoor ze bestemd zijn, niet op een zodanige wijze verwijderd kunnen worden dat zij onschadelijk zijn voor de gezondheid van de mensen en voor het milieu". In artikel 9 staat dat "de Vlaamse Exekutieve regels kan stellen ten aanzien van produkten bestemd voor eenmalig gebruik".

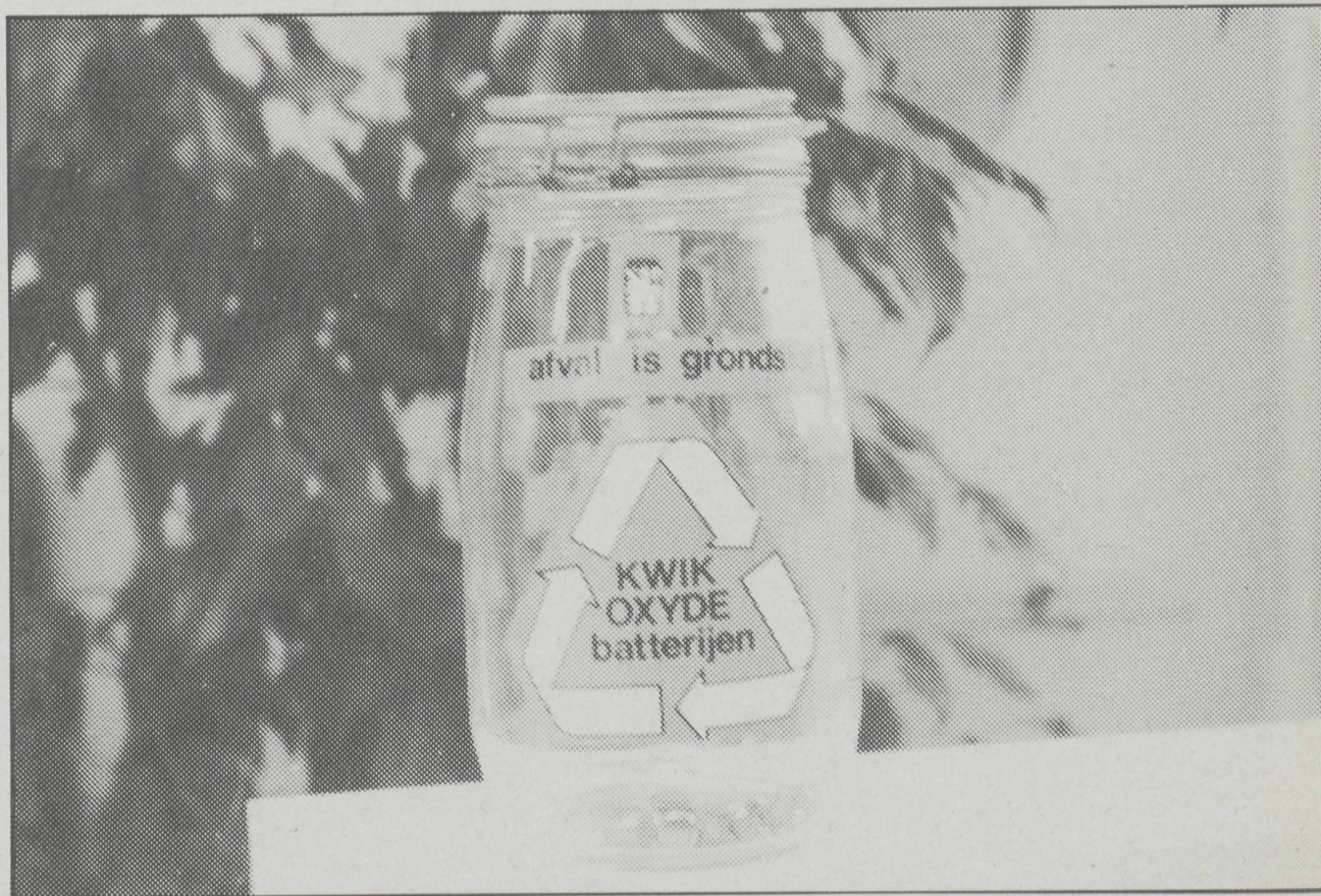
Een dergelijk verbod zou geenszins een terugkeer naar het stenen tijdperk betekenen - een argument waarvan in bepaalde kringen gretig gebruikt gemaakt wordt -, vermits de andere batterijtypes een volwaardig alternatief bieden. Op de nog toegelaten batterijen moet dan een statiegeld geheven worden. Dit betekent dat men een extra-bedrag betaalt bij de aankoop van een batterij, dat echter weer wordt terugbetaald als de batterij na gebruik wordt ingeleverd. Als het statiegeldbedrag hoog genoeg wordt gesteld, zullen op die manier alle batterijen kunnen worden ingezameld om ze daarna op een ekologisch verantwoorde wijze te vernietigen, of er bepaalde grondstoffen uit te herwinnen, bijvoorbeeld het zilver uit de zilveroxydebatterijtjes. Het is dan wel noodzakelijk dat op elk exemplaar een speciale kode per batterijtype wordt aangebracht zodat ze kunnen gesorteerd worden. In afwachting moet de selektieve inzameling van kwikbatterijtjes en alkalinebatterijen worden gestimuleerd en verder uitgebouwd. Hier zou een uitvoeringsbesluit op het artikel 11 van het afvaldekreet een oplossing kunnen bieden.

Dit artikel zegt dat "de Vlaamse Exekutieve de afvalstoffen aanduidt waarvoor een selektieve ophaling moet worden georganiseerd en tevens bepaalt door wie en op wiens kosten deze selektieve ophaling zal geschieden".

DE MILIEUBEWUSTE KONSUMENT

Behalve het trouw inleveren van afgedankte knoopbatterijtjes kunnen we als milieubewust konsument nog heel wat meer doen. In de eerste plaats kunnen we uiteraard proberen zo weinig mogelijk of zelfs helemaal geen batterijen te gebruiken. Kies daarom apparaten die op het elektriciteitsnet kunnen worden aangesloten en vermijd toestellen die alleen op batterijen lopen of alleen dan op het elektriciteitsnet kunnen worden aangesloten als er batterijen inzitten. Bovendien is het veel goedkoper. Uit een onderzoek dat de Nederlandse **Stichting Vergelijkend Warenonderzoek** in 1984 werd uitgevoerd bleek dat een kilowattuur uit batterijen 2500 tot 5600 maal duurder is dan een kilowattuur uit het stopcontact!!

Alkalinebatterijen zijn, door hun zeer hoge kwikgehalte, in ieder geval taboe. Uit hetzelfde onderzoek is bovendien gebleken dat ze in het gebruik duurder uitkomen dan de gewone batterijen; dit in tegenstelling tot wat ons al jaren door de reclame wordt verteld. Slechts bij zeer zwaar gebruik kunnen ze voordeliger zijn. We kunnen ze dan ook zonder meer vervangen door de traditionele zink/bruinsteenbatterij, die bijna 100 maal minder kwik bevat. Bij frequent gebruik kan de

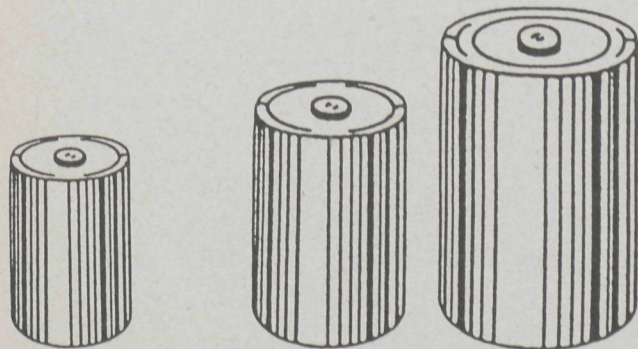
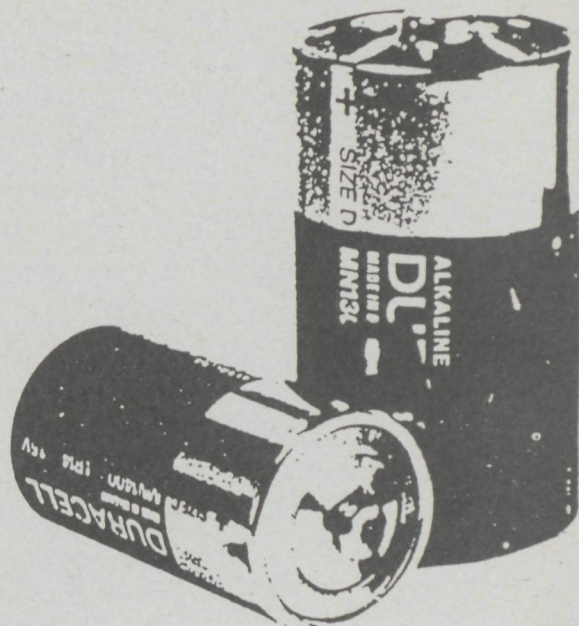
alkalinebatterij ook vervangen worden door de heroplaadbare nikkel/kadmiumbatterij (KR15/51, KR27/50, KR35/62). Hierin zit helemaal geen kwik, maar wel een grote hoeveelheid kadmium (20 % of ca. 7 gram). Per geleverde kilowattuur is de kadmiumbelasting van een nikkel/kadmiumbatterij 3 à 4 maal groter dan de kwik- en kadmiumbelasting van een zink/bruinsteenbatterij, maar slechts één tiende van de kwikbelasting van alkalinebatterijen. Door het hoge kadmiumgehalte in de nikkel/kadmiumbatterij is dit metaal veel beter te recycleren dan het kwik van een zink-bruinsteenbatterij (concentratie 0,01 %) of een alkalinebatterij (concentratie 1 %).

Met behulp van een klein oplaadtoestel, dat al snel is terugverdiend, kan een nikkel/kadmiumbatterij 500 tot 1000 maal opnieuw worden gebruikt. Voor de kwikbatterij is de zink/luchtbatterij het beste alternatief. Deze bevat per batterij 15 tot 60 maal minder kwik. Ze is in aankoop iets duurder, maar valt in het gebruik goedkoper uit dan de kwikbatterij.

Sinds een aantal jaren zijn er ook o.a. rekenmachines, horloges en draagbare radio's op de markt die hun energie halen uit lichtgevoelige silicium-zonnecellen, ook bij somber weer en kunstlicht.

Na gebruik kunnen knoopbatterijen in de ondertussen al bekende bokaal worden gedeponeerd bij handelaars in uurwerken, foto-artikelen, rekenmachines, hoortoestellen, enz... Voor de staafbatterijen is het nog altijd beter om ze na gebruik te bewaren dan ze in de vuilnisemmer te deponeren. Hopelijk is het dan niet te lang meer wachten op het moment dat ook deze batterijen afzonderlijk worden ingezameld, of, nog beter, tot elke gemeente zijn depot heeft voor klein chemisch afval.

Dirk Serneels

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- * Batterijen, een groot maar oplosbaar probleem (Lucas Reijnders); in: Natuur en Milieu, maart 1985.
- * Batterijen: slecht voor het milieu, duur in het gebruik (Menso Molag); in: Milieudefensie, oktober 1984.
- * Koop geen kwikbatterijen (Teo Wams en Marcel Schuttelaar); in: Milieudefensie, maart 1985.
- * Bijdrage van kwikoxydebatterijen tot de milieuvervuiling... mogelijkheid tot rekuperatie (M. De Pauw); in: Leefmilieu, 1981/1.
- * Selektieve ophalingen van kwikbatterijtjes: een must (Luc Waterschoot); in: Milieurama, 1983/6.
- * Klein maar toch belangrijk: 98 droge batterijen; in: Test-Aankoop, april 1979 (nr. 194).
- * De zware metalen in ons milieu; in: Test-Aankoop, oktober 1983 (nr. 243).
- * Praktisch milieubeheer in en om het huis (Egmont Koch); Aartselaar, Bruna, 1985.
- * Milieusparend huishouden (Marijke MA Brunt); Utrecht, Stichting Natuur en Milieu, 1983.
- * Larousse encyclopedie van het milieu; Hasselt, Heidelberg-Orbis, 1984.
- * Kadmium uit de Kempen; Tilburg, Brabantse Milieufederatie, 1986.
- * Evaluatie van de recycling en de rekuperatie uit huishoudelijke afvalstoffen in België; Groepswerk 2de promotie milieukunde, UIA, 1985.
- * Dekreet betreffende het beheer van afvalstoffen; 2 juli 1981 (Belgisch Staatsblad 25/7/1981).

►► Op de VN-konferentie over de ozon in Wenen is gebleken dat het aantal gevallen van huidkanker met 16% zal toenemen het komende decennium indien de afbraak van de ozonlaag zich verder doorzet. Het o-zonniebank-effekt?

►► De NV Hydrogen Systems, waarin ook Belgische bedrijven participeren, heeft een nieuwe brandstof ontwikkeld. Windenergie wekt elektriciteit op waarmee water gesplitst wordt tot waterstof en zuurstof. De waterstof verbindt zich met CO₂ uit de lucht tot brandalkohol, bruikbaar als brandstof voor voertuigen. De enige grondstoffen zijn lucht en oceaanwater.

►► Premier Martens heeft zich uitgesproken tegen de aanleg van een afvalleiland voor onze kust. Onthouden voor later.

►► In Leuven wordt een zware belasting ingevoerd op de leegstaande woningen. Gekombineerd met saneringspremies voor verbeteringswerken aan woningen wil de stad de steeds verder schrijdende leegstand en verkrotting in de binnenstad tegen gaan.

►► Begin februari zijn in Mexico-stad zo'n 7000 vogels uit de lucht komen vallen. Dood. Mexico-stad kende in die dagen een van de ergste periodes van luchtvervuiling uit de laatste jaren. Officiële verklaring: de trekvogels waren uitgeput door hun verre tocht vanuit Canada en waren van pure uitputting gestorven.

►► Eind februari kwam 1 ton gevaarlijk cyklohexaan in een dok terecht. Alhoewel er geen ernstige gevolgen waren geeft de oorzaak toch te denken: nl. het inzetten van onvoldoende geschoold personeel op schepen die onder goedkope vlag varen. Op die manier worden heelwat veiligheidsvoorschriften overschreden bij de behandeling van deze gevaarlijke stoffen.

►► Naast talloze wegwerpverpakkingen en dito gebruiksvoorwerpen zullen 2 grote filmproducenten nu ook een soort wegwerffototoestel op de markt brengen. Ook dat nog. En de afvalberg: hij groeide voort.

►► Op dit moment zijn er al een 30-tal insectensoorten die immuun geworden zijn tegen de bestaande verdelgingsmiddelen. Naar verluidt zal de industrie wel gaan afstappen van het beleid om een nieuw produkt voor veel geld te ontwikkelen en dan iedereen te overtuigen om enkel dat produkt te gebruiken. Het gevolg is telkens geweest dat, op het moment dat de markt veroverd was, het produkt niet meer werkte (en de mogelijke superwinsten foetsjje).

►► Een Duitse firma heeft een driedeks-parkeerschip ontworpen om 220 auto's te plaatsen, dat ingezet kan worden op de rivieren en kanalen die de Duitse steden doorkruisen. Investeringskost: 300.000 fr. per parkeerplaats; een stuk goedkoper dan de 500.000 à 800.000 fr. die momenteel in Duitsland nodig is per respectievelijk bovengrondse en ondergrondse parkeerplaats. Pech voor de steden die niet aan een waterloop liggen. Zij zullen hun openbaar vervoer moeten verbeteren om het overdreven autoverkeer uit de stad te houden.

►► India verbiedt de uitvoer van kikkerbiljetjes. Jaren geleden reeds werd in Milieurama gewaarschuwd voor een nefaste invloed van de massale kikker-slachting (100 miljoen stuks per jaar) op het ekologisch evenwicht in de landen van het Indisch subkontinent. Immers deze diertjes vreten per dag zo wat hun eigen gewicht aan insecten. Slecht nieuws voor de smulpapen die 'cuisses de grenouille' het einde vinden.

►► Mevrouw De Meester, staatssekretaris voor **volksgezondheid**, heeft het gepresteerd om in weerwil van het verbod op het gebruik van alle hormonen zowel in ons land, als sinds 1 januari in de Europese Gemeenschap, een toelating voor het gebruik van de zgn. natuurlijke hormonen te verdedigen. Tekennend voor de politieke moraal in dit land. Mevr. De Meester is ondertussen wel al teruggefloten door haar kollega van **landbouw** De Keersmaecker, en is dan zelf teruggekrabbeld.

►► De zgn. 'groene TGV' van minister De Croo zorgt voor heel wat verwarring, niet in het minst bij de pro-TGV'ers zelf. Wie nu de diverse variaties uitzet op de kaart, geraakt er helemaal niet meer wijs uit. Een wirwar van trajekten om ons land binnen te komen, nog een grotere chaos om ons land te verlaten. TGV: trein van de grote verwarring?

►► De 'Chunnel', zo noodzakelijk om het TGV-projekt van minister De Croo iets of wat rendabel te maken, kent nu al een bewogen geschiedenis. Zo regent het ontslagen in de voorbereidende werkgroep. Wordt het ook dit keer een sisser, zoals zo vele keren voorheen in de geschiedenis?

Dirk Van Melkebeke

DE KREKEL EN DE SPAARDER

Het krekelsparen, een spaarformule die in samenwerking met de ASLK werd op punt gesteld, is voor Netwerk Vlaanderen een belangrijke bron van inkomsten. Dank zij de aktie "krekelsparen voor en door derden", waar Netwerk dit jaar mee gestart is, kunnen voortaan ook een aantal andere organisaties, zoals de Bond Beter Leefmilieu, voor een stuk meegenieten van de voordelen van het krekelsparen. Wie nu begint te krekelsparen steunt niet alleen Netwerk, maar helpt tegelijk de mensen die aktie voeren voor de vrede, een beter leefmilieu, enz., aan extra-geld, en dat allemaal zonder dat de krekelspaarder er zelf armer van wordt.

De overeenkomst met de ASLK houdt in dat deze financiële instelling Netwerk beschouwt als een soort "agent" die voor het aanbrengen van krekelspaarders een vergoeding krijgt; een soort kommissieloon dus. Deze aanbrengvergoeding bedraagt 1% van de globale spaarinleg van alle krekelspaarders. In 1986 spaarden pakweg 2.000 krekelspaarders zo'n 250 miljoen fr. bijeen, waarvoor Netwerk 2,3 miljoen fr. van de ASLK ontving. Uit de cijfers blijkt duidelijk dat het krekelsparen voor Netwerk een zeer interessante vorm van geldinzamelen betekent. Meer inkomsten voor Netwerk, wil zeggen meer mogelijkheden om alternatieve welzijns- en economische projecten uit de nood te helpen. Daarom is Netwerk begonnen met een grootscheepse aktie voor het werven van nieuwe krekelspaarders.

In die context heeft Netwerk een aantal grote organisaties, die aktief zijn op het vlak van milieu-bescherming, vrede en ontwapening, welzijnszorg en derde wereldproblemen, voorgesteld om - in ruil voor een vergoeding - gezamenlijk krekelspaarders te werven. Deze "beloning" bedraagt de helft van de eerste aanbrengvergoeding die Netwerk van de ASLK ontvangt voor de krekelspaarders die door de deelnemende organisatie werden aangebracht. Een praktisch voorbeeld: de Bond Beter Leefmilieu werft in de loop van 1987 voor Netwerk een krekelspaarder die gedurende een jaar 100.000 fr. op zijn ES-rekening heeft laten uitstaan. Op 1 februari 1988 ontvangt Netwerk daarvoor een aanbreng van 1.000 fr. (1%). Onmiddellijk keert Netwerk de helft van dit bedrag, dus 500 fr., aan de Bond Beter Leefmilieu uit.

HOE WORDT MEN KREKELSPAARDER?

Wie nog geen ES-spaarrekening bij de ASLK heeft lopen, vult het krekelspaarformulier (zie bijlage MR 1987/4) volledig in, en loopt even binnen bij het dichtstbij gelegen ASLK-kantoor, waar de filiaalhouder de volmacht zal afstempelen. Wie reeds een ES-rekening bij de ASLK heeft lopen, hoeft het formulier alleen maar in te vullen, te ondertekenen en naar de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel op te sturen.

Meteen willen we hier een hardnekkig misverstand uit de weg ruimen. Het is niet zo dat men financieel verlies lijdt of minder rente ontvangt wanneer men gaat krekelsparen. Intrest en getrouwheidspremie blijven integraal behouden, en de spaarder blijft verder van alle bijkomende voordelen van de ES-rekening genieten.

Zoals op het krekelspaarformulier te merken is, kan een krekelspaarder, op louter vrijwillige basis, zijn rente wel geheel of gedeeltelijk aan Netwerk afstaan! Van zodra die intrestafstand 1.000 fr. of meer bedraagt, krijgt de spaarder daarvoor een attest voor fiscale aftrekbaarheid. Krekelspaarders zorgen er dus in een belangrijke mate voor, dat Netwerk méér projecten op een doeltreffender manier kan ondersteunen. In de nieuwsbrief die hen vier maal per jaar wordt toegezonden, evenals in de jaarlijkse promotiekrant, vinden zij alle mogelijke informatie over de manier waarop fondsen worden besteed, die Netwerk dank zij hun steun kan vergaren.

LID WORDEN? GIFTEN?

Krekelspaarders worden niet automatisch lid van de v.z.w. Netwerk Vlaanderen. Wie de beginselen van het solidariteitsfonds onderschrijft, zich aktief voor de organisatie wil inzetten en/of aan het uitstippelen van het Netwerk-beleid wil deelnemen, kan een lidmaatschapsverklaring ondertekenen. Het lidgeld, dat minimum 1.000 fr. per jaar bedraagt, kan in maandelijks schijven worden overgemaakt. Mensen die zich op regionaal vlak, op vrijwillige basis, aktief inzetten voor Netwerk, worden na verloop van tijd "werkend lid" en krijgen dus ook een stem in de algemene vergadering. Wie geen spaarrekening wenst te openen, en de lidmaatschapsbijdrage te hoog vindt, kan ook vrijblijvend een gift doen. Giften voor Netwerk vanaf 1.000 fr. zijn eveneens fiscaal aftrekbaar.

Lidmaatschapsbijdragen en giften kunnen gestort worden op het rekeningnummer 001-1199225-90 van het solidariteitsfonds van Netwerk Vlaanderen, Liedtsstraat 27, 1210 Brussel, tel. 02/241 19 97.

OP HET ECOMATJE

Zoals in de meeste andere nijverheidstakken, werden in de bouwsector de natuurlijke grondstoffen grotendeels vervangen door syntetische materialen. Hout en baksteen moeten het afleggen tegen beton, chemisch gips en plastics. Afgezien van het feit dat de produktie van de meeste van deze nieuwe bouwmaterialen erg veel energie vergt of in hoge mate milieubelastend is, zou het wonen in huizen die met dergelijke grondstoffen zijn opgetrokken, volgens voorstanders van het "biologisch bouwen", nog ongezond zijn ook.

Ook in ons land beginnen heel wat kandidaat-bouwers zich vragen te stellen over de kwaliteit van de bouwmaterialen die ze in hun woning willen verwerkt zien. Parallel daarmee gingen enkele architecten alternatieve bouwtechnieken uitwerken, waarbij zoveel mogelijk gebruik gemaakt wordt van gezonde, energie-zuinige en milieuvriendelijke grondstoffen. Dergelijke materialen blijken in ons land echter heel moeilijk te vinden, en moeten meestal ingevoerd worden uit landen zoals Duitsland en Nederland, waar het "biologisch bouwen", zoals men dat noemt, al heel wat meer aanhang heeft. Om daaraan te verhelpen is in het Brusselse de koöperatieve vennootschap **Ecomat** opgestart, met als doel verdeelcentra op te richten voor ekologisch verantwoorde bouw- en decoratiematerialen. Dit project wordt mee gefinancierd door **Netwerk Vlaanderen**.

Alex De Boeck (39) uit Meise, initiatiefnemer van Ecomat, vertelt hoe het project vorm kreeg: "Ik ben ekonomist van opleiding en begon mijn loopbaan in het begin van de zeventiger jaren als verkoopsdirekteur bij een aannemersbedrijf, gespecialiseerd in het restaureren, verfraaien en het vochtvrij maken van gebouwen. Milieu-minded als ik was, ergerde ik me mateloos aan de tonnen chemikaliën die tijdens de werkzaamheden van deze firma in de riolen werden geloosd. Bovendien lag de aard van het werk mij evenmin: het bestond grotendeels in het uitwringen van verkopers en ze aan de deur te zetten eens ze helemaal leeggeknepen waren."

Alex De Boeck stapte over naar de verkoop van

recyclagepapier, en kwam eerder toevallig in kontakt met een bouwbiologisch architect, op het ogenblik dat hij zijn woning wou verbouwen. Deze kloeg over de moeite die hij had om aan niet-toxische grondstoffen te geraken, en overtuigde De Boeck van de nood aan een Belgisch verdeelcentrum voor dergelijke produkten. Vanaf dat ogenblik is Alex De Boeck, als zelfstandige, een beperkt gamma materialen uit Duitsland beginnen invoeren, gaande van niet-toxische verven en houtbeschermers, tot natuurgips en isolatiematerialen.

BIOLOGISCH BOUWEN, WAT IS DAT?

Alex De Boeck: "De traditionele manier van bouwen houdt slechts rekening met een beperkt aantal factoren. De doorslaggevende vraag luidt meestal: hoe bouw ik zo goedkoop mogelijk een zo groot mogelijk huis. Sinds de petroleumkrisis wordt daar meteen de verwarming en de warmte-isolatie aan gekoppeld.

Het concept van de woning en de keuze van de materialen staan dus bijna uitsluitend in funktie van ekonomische imperatieven. Deze lopen parallel met de belangen van de toeleveringsindustrie die zich kosten noch moeite heeft gespaard om de architecten en de aannemers ervan te overtuigen onze traditionele bouwmaterialen te vervangen door syntetische produkten. De bouwbiologie plaatst het inplanten van een nieuwe woning of het verbouwen van een bestaand huis in een breder perspektief: er wordt ook aandacht geschonken aan de ruimtelijke ordening in het algemeen, de ligging van het perceel, de omgeving, het uitzicht, het energieverbruik, de mogelijkheid tot hergebruik

van de grondstoffen, en het effect van de te verwerken materialen op de gezondheid van bewoners en leefmilieu."

ZUINIG MET ENERGIE

Een van de belangrijkste principes van het ekologisch bouwen is de bezorgdheid voor het energieverbruik: alvorens een plan te tekenen zal een bouwbiologisch architect samen met de klant onderzoeken of de woonplaats voldoende dicht bij de werkplaats en de gemeenschappelijke voorzieningen (zoals scholen, winkels, openbaar vervoer) gelegen is. Want verplaatsingen kosten tijd en energie. Ook daarom wordt voorkeur gegeven aan bouwmaterialen die zo dicht mogelijk bij de woonplaats kunnen gewonnen of geproduceerd worden, en waarvan de produktie weinig energie vergt. Een voorbeeld: de produktie van staal kost 24 maal meer aan energie dan hout, aluminium zelfs 126 maal meer.

"Hout, ja maar! De grootschalige import van tropische houtsoorten leidt vandaag de dag tot massale ontbossing van regenwouden. De bouwbiologie pleit dus voor het gebruik van inlands hout, en dringt dus meteen aan op grootscheepse heraanplanting van kwaliteitshoutsoorten", voegt de woordvoerder van Ecomat er onmiddellijk aan toe.

Daarnaast moet het ekologische huis het omringende milieu zo weinig mogelijk belasten, en bij voorkeur uitgerust zijn met een eigen waterzuiveringssysteem (komposttoilet, rietbedden). Ook het optrekken van kleinschalige meergezinswoningen met gemeenschappelijke voorzieningen verdient de voorkeur boven individuele "woonhokjes". Derde principe van de bouwbiologie is de kleinschaligheid en de ambachtelijkheid: tegenover onpersoonlijke en geautomatiseerde systeembouw worden eenvoudige arbeidsintensieve methodes geplaatst waarbij de bouwheer zelf een actieve inbreng heeft, en hij zijn creativiteit kan waarmaken. Een belangrijk criterium voor de keuze van de bouwmaterialen is tenslotte hun effect op de gezondheid van de bewoners. Meer en meer studies wijzen op het verband tussen de aanwezigheid van synthetische materialen en een aantal kronische ziekten (asbest is kankerverwekkend, kunstgipsplaten kunnen radioactief zijn, houtspaanderplaten verspreiden schadelijke gassen). De "isolatie-rage" en het overmatig gebruik van kunststoffen heeft bovendien voor gevolg dat de huizen bijna hermetisch van de buitenwereld afgesloten zijn, zodat de vochtregeling in het gedrang komt. "Een huis moet kunnen ademen door de poriën van de materialen waaruit het opgetrokken is. Kunststoffen en chemisch samengestelde verven beletten deze essentiële functie", legt Alex De Boeck uit.

Is biologisch bouwen duurder?

"Bij het bepalen van de prijs van een woning beperkt men zich meestal tot het optellen van de kosten voor het ontwerpen, voor de aankoop van materialen en de arbeid. De indirecte kosten, m.a.w. wat de gemeenschap moet uitgeven om de gevolgen van energieverpilling, milieuverloedering, nutteloos transport, rooibouw op de grondstoffen,

Alex De Boeck en Ibe Knoch knielend aan tafel.

en de gevolgen om de zgn. welvaartsziekten tegen te gaan, laat men tot nu toe buiten beschouwing. Deze gaan in de toekomst echter alsmaar zwaarder doorwegen. Misschien zijn bepaalde ekologische bouwmaterialen voorlopig nog duurder, maar dat heeft dan ook alles te maken met de afzet en de distributie. Eens dit stevig op poten staat, zullen we de prijzen vanzelfsprekend kunnen drukken. Bovendien lenen de meeste van onze materialen zich heel gemakkelijk tot kleinschalige produktie. Het is toch jammer dat we ongeveer alles uit het buitenland moeten importeren, terwijl het even gemakkelijk naast de deur vervaardigd zou kunnen worden. Ik zie in die sektor overigens een zeer aantrekkelijk werkveld voor alternatieve bedrijven."

Wat is de plaats van Ecomat in die stroming?

"Door zelf te beginnen met import uit Duitsland, ben ik in kontakt gekomen met allerlei groepen die in ons land rond dezelfde problematiek werken, zoals 'De Koevoet', het studiegenootschap 'Gezond bouwen en wonen', de groep 'Brik' in het Antwerpse en de koöperatieve 'Damias' in Brussel. Uit die kontakten groeide de idee om tot de organisatie van verdeelcentra te komen. Damias zal trouwens deel uitmaken van onze nieuwe koöperatieve. Het is de bedoeling Ecomat professioneel

NETWERK VLAANDEREN: SOLIDARITEITSFONDS VOOR ALTERNATIEVE PROJECTEN

Netwerk Vlaanderen verzamelt geld om ter beschikking te stellen van groepen en organisaties die nieuwe ideeën over werk, milieu, gezondheid, welzijn, cultuur, opvoeding e.d. willen realiseren en die zich kritisch opstellen tegenover de huidige maatschappelijke structuren. Omwille van die opstelling kunnen de meeste van deze projecten moeilijk bij de gevestigde instanties terecht voor steun of financiering. Bij Netwerk wel. Netwerk is namelijk van oordeel dat men slechts door grondige veranderingen op economisch, politiek en sociaal vlak tot een oplossing voor de huidige crisis kan komen. Vandaar dus dat Netwerk daadwerkelijk steun verleent aan zinvolle initiatieven, zowel in de sociaal-kulturele en de welzijnssector, als in de "zachte" economische sector. Een boerderij voor minder-validen, een recyclagebedrijf, alfabetiseringsprojecten, een ambachtelijk kaasmakerijtje,... Her en der in het Vlaamse land weigeren mensen crisis, werkloosheid en bezuinigingen zomaar als een voldongen feit te ondergaan, maar trachten gezamenlijk hun lot in eigen handen te nemen. Vaak echter ontbreekt het hen aan adequate informatie, deskundige begeleiding en vooral voldoende startkapitaal. De v.z.w. Netwerk Vlaanderen werd in 1982 door een aantal vrijwilligers opgericht om deze mensen uit de startblokken te helpen, en ze te volgen tot hun project op eigen benen kan staan. Wars van elke vorm van liefdadigheid of betutteling, wil Netwerk voor al deze initiatieven een open, professioneel ondersteuningsfonds zijn.

ERKENNINGSKRITERIA

Om van de financiële steun van Netwerk te kunnen genieten, moeten de projecten aan een aantal criteria voldoen:

- democratisch zelfbestuur in de praktijk brengen;
- alternatieve levens- en arbeidsvormen ontwikkelen;
- winst herverdelen onder medewerkers en andere projecten;
- continuïteit en professionele aanpak verzekeren;
- economische zelfstandigheid verzekeren.

Tot vandaag zijn zo'n 90-tal projecten uit alle hoeken van het Vlaamse land door Netwerk erkend. Financiële steun wordt verleend in de vorm van een gift of een renteloze lening. Daarnaast kunnen projecten ook nog bij Netwerk aankloppen voor advies en informatie.

INKOMSTEN

In 1986 heeft Netwerk voor ruim 4 miljoen fr. aan fondsen bijeen gebracht, afkomstig uit drie belangrijke bronnen: ledenbijdragen, losse giften en het krekelsparen. Laatstgenoemde spaarformule werd door Netwerk

samen met de ASLK op punt gesteld en kent een groeiend succes. Vandaag kan Netwerk rekenen op 2.000 krekelspaarders, waarvoor de ASLK jaarlijks 1% van de globale spaarinleg, bij wijze van "kommissie-loon", in het solidariteitsfonds van Netwerk stort.

WERKING

Vandaag zijn in zowat alle Vlaamse regio's plaatselijke Netwerk-kernen actief. De ruim 600 leden van de v.z.w. vormen samen een algemene vergadering die tenminste tweemaal per jaar bijeenkomt om de beleidslijnen van de organisatie uit te stippelen. Uit deze algemene vergadering wordt de raad van beheer gekozen, die ingedeeld is in 4 cellen, elk met een deelaspect van het beheerswerk als werkveld: management, financiën, promotie en projecten. Sinds pakweg een jaar is bij Netwerk een grondige decentralisatie doorgevoerd: de regionale kernen kregen heelwat bevoegdheid doorgespeeld, zo o.m. het aanbrengen, bezoeken en beoordelen van projecten, het voeren van regionale promotie, e.d. ...

Krekelspaarders en Netwerk-leden worden regelmatig op de hoogte gehouden over de activiteiten van de organisatie zelf en van de projecten via een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Het Netwerk-sekretariaat heeft 3 full-time medewerkers in dienst (boekhouding, administratie, promotie). De permanentie is alle werkdagen verzekerd tussen 12 uur en 18 uur.

1987 betekent voor Netwerk niet alleen een lustrumviering, maar ook de aanzet voor een groots opgezette promotie-kampagne met de bedoeling méér mensen warm te maken voor de Netwerk-gedachte.

RENTELOZE LENINGEN

De algemene vergadering van Netwerk Vlaanderen heeft onlangs beslist om, behalve giften, voortaan enkel renteloze leningen toe te staan aan projecten die om steun vragen. De algemene vergadering kwam tot de konklusie dat het aanrekenen van interest, hoe klein ook, moeilijk in overeenstemming te brengen is met de beginselen van Netwerk. Tot nog toe rekende de organisatie in de meeste gevallen een soort 'inflatie plus kosteninterest' aan.

Met deze beslissing - die ook geldt voor alle projecten die een lopende lening aan het afbetalen zijn - wil Netwerk zich afzetten tegen het algemeen geldend principe dat "geld, geld moet opbrengen", hetgeen in veel gevallen de doodsteek betekende voor kleinschalige initiatieven die bij gevestigde financiële instellingen geld gingen lenen.

Wenst u meer inlichtingen omtrent doelstellingen, structuur, activiteiten en projecten: Netwerk Vlaanderen, Liedtstraat 27, 1210 Brussel, tel. 02/241 19 97.

aan te pakken, dankzij een gezonde financiële basis, een efficiënt beheer, de uitbreiding van het produktengamma en voorraden, evenals door het voeren van promotie. De v.z.w. Netwerk Vlaanderen heeft ons in dat opzicht een wezenlijke steun van 230.000 fr. toegekend, in de vorm van een renteloze lening."

Waaruit bestaat uw huidig produktengamma?

"We verdelen de natuurlijke verven van het merk Aura uit Duitsland, niet-toxische houtbeschermingsmiddelen, natuurement, natuurgips, behangpapier zonder schimmelwerende middelen en allerlei natuurlijke isolatie- en dekoratiematerialen. We hebben soms nogal moeite om uit te maken wanneer een produkt nu wel of niet "ekologisch" is, omdat in België hieromtrent geen studiewerk gedaan wordt. Meestal vallen we terug op Duitse of Nederlandse normen. Op het ogenblik worden allerlei afvalprodukten massaal tot bouwmaterialen gerecycleerd. Op zich zou men dat kunnen toejuichen, ware het niet dat men zelden of nooit het toxisch effect van deze "nieuwe" materialen op lange termijn onderzoekt. Vliegias (afval uit elektriciteitscentrales) bijvoorbeeld, is een uitstekend bindmiddel, en wellicht te verwerken als wegbedekking, maar volgens mij té verdacht om er huizen mee te bouwen."

Hoe ziet u de markt voor de ekologischer bouwmaterialen evolueren?

"Steeds meer mensen krijgen belangstelling voor de kwaliteit van hun leefomgeving, en het besef groeit dat het wonen daar integraal deel van uitmaakt. Daarom krijgen we heel veel aanvragen voor informatie-avonden. We werken dan ook heel hard aan een adequate voorlichting van het potentiële klantenpubliek, zodat we de drempelvrees die bij veel mensen nog bestaat, kunnen overwinnen. Wat de natuurlijke verven betreft, heeft een marktstudie van de Vrije Universiteit Brussel aangegeven dat in Vlaanderen een markt kan aangeboord worden die ronduit schitterende perspectieven biedt. Het spreekt vanzelf dat de overheid hierin een stimulerende rol kan spelen. In Duitsland, waar de normen heel streng zijn, krijgen de gezonde bouwmaterialen sowieso een grotere impact op de markt. Bovendien zou men premies moeten toekennen aan mensen die met dergelijke materialen bouwen, want op langere termijn vaart de hele gemeenschap daar wel bij. Ecomat haalde in 1986 als éénmanszaak een omzet van 3,5 miljoen fr. Als koöperatieve hopen we dit cijfer in 1987 tenminste te verdubbelen."

Inlichtingen: CV Ecomat, Merchtemsesteenweg 56, 1810 Wemmel, tel. 02/460 18 68.

ADVERTENTIE

Omdat ik spaar voor mezelf. Maar tegelijk ook voor 'n beetje menselijker wereld.

Een boerderij voor mindervaliden... een centrum voor thuis bevallen... een recyclebedrijf... Tientallen zinvolle initiatieven. Netwerk Vlaanderen helpt ze zelfbedruipend en zelfredzaam te worden. U helpt Netwerk helpen door te krekelsparen. Uw spaargeld en de interesten blijven uw eigendom. Maar Netwerk ontvangt elk jaar een aanbrengvergoeding van 1%.

Het ASLK-agentschap in uw buurt geeft u graag alle inlichtingen.

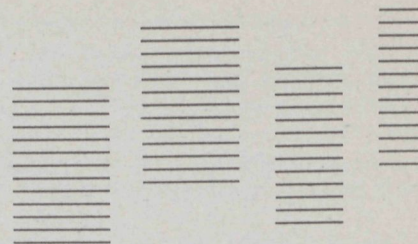

KREKELSPAREN

ASLK

we doen met u mee

wet & pers

Naar aanleiding van een vraag van Jaak Gabriels (VU) laat gemeenschapsminister van volksgezondheid en leefmilieu, Jan Lenssens, weten dat er in de gemeente Tessenderlo in de jaren 1984, 1985 en 1986 respectievelijk 95, 82 en 77 klachten over stankhinder werden genoteerd. De minister voegt er wel in één adem aan toe dat niet al deze stankgolven zo maar kunnen worden toegeschreven aan Phillips Petroleum (PP), vermits er in Tessenderlo nog andere bedrijven zijn die specifieke organische zwavelcomponenten uitstoten. Voor 1984, 1985 en 1986 konden er respectievelijk slechts 27, 8 en 11 klachten worden gekoppeld aan incidenten bij Phillips Petroleum. Geen enkele reden dus om PP een nieuwe uitbatingsvergunning te weigeren. (Vl.R., V&A, nr. 8, 17.2.1987, blz. 235; vraag 44 van 2.12.1986 van J. Gabriels).

Als antwoord op een andere vraag van Jaak Gabriels weet minister Lenssens ons te melden dat de resultaten van de regionale meetnetten (meetstations te Antwerpen, Tessenderlo-Ham, Willebroek-Boom, Vilvoorde, Zeebrugge-Knokke-Heist, Evergem, Brugge en Kortemark) slechts kunnen worden geraadpleegd in de AROL-bibliotheek te Brussel, en dan nog alleen mits de schriftelijke toestemming van Jan Lenssens himself naar aanleiding van een dito vraag. Wie dus deze ekologische staatsgeheimen wenst in te kijken, weet nu wat hem/haar te doen staat. (Vl.R., V&A, nr. 8, 17.2.1987, blz. 236; vraag 45 van 2.12.1986 van J. Gabriels).

Mieke Vogels (Agalev) vraagt zich af of de advokaten waarop de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL) een beroep doet om de belangen van het Vlaamse Gewest te verdedigen voor de vorderingen inzake bouw misdrijven, niet tevens de belangen behartigen van particulieren die bouw misdrijven begingen en door AROL werden gedagvaard. Gemeenschapsminister van ruimtelijke ordening, Jean Pede, antwoordt dat er hem geen enkel dergelijk geval bekend is. Dat zal dan wel zo zijn, zeker? (Vl.R., V&A, nr. 8, 17.2.1987, blz. 239; vraag 195 van 24.9.1986 (zitting 1985-1986) van M. Vogels).

De heer Georges Cardoen (CVP) vraagt aan minister Pede of hij zich eigenlijk wel bewust is van het feit dat de procedure voor de plaatsing van reclameborden (cfr. bouwaanvraag) tijd en geld kost; "langs rijkswegen is de procedure nog omslachtiger". Hij vraagt bijgevolg of er geen versoepeling kan worden doorgevoerd zodat onze

landschappen, stads- en dorpsgezichten zonder al te veel administratieve hindernissen verder kunnen ontsierd worden met reclamepanelen. Een overbodige vraag eigenlijk, want, zoals uit het antwoord van minister Pede blijkt, bestaat er al een vereenvoudigde procedure voor reclameborden met een oppervlakte die kleiner is dan 10 m²; daarvoor is namelijk geen advies vereist van de gemachtigde ambtenaar. (Vl.R., V&A, nr. 8, 17.2.1987, blz. 243; vraag 67 van 14.1.1987 van G. Cardoen).

Door de Bestendige Deputatie van Limburg werden in 1985 een reeks bijkomende milieuvorwaarden opgelegd aan de vestiging te Overpelt van Metalurgie Hoboken-Overpelt, waardoor het bedrijf verplicht werd gedurende de eerstvolgende drie jaar een reeks werken uit te voeren die een rechtstreekse gunstige weerslag op de milieuhinder moeten bewerkstelligen: het oprichten van een gesloten gebouw voor het opslaan van ruwe en ge-rooste blende (zinkerts), maatregelen in verband met een gesloten transportsysteem voor loodsulfaat, maatregelen in verband met de kadmium-smelterij-gieterij, afzuiging van smeltovens en bestrijding van diffuse emissies, maatregelen in verband met het meten van neervallend stof, maatregelen in verband met waterbehandeling, en de aanleg van groene beplanting. Voor een aantal van deze werken, zo blijkt nu uit het antwoord van minister Lenssens op een vraag van Jaak Gabriels, werd "wegens technische moeilijkheden" een verlenging van de uitvoeringstermijn aangevraagd. (Vl.R., V&A, nr. 7, 3.2.1987, blz. 201; vraag 35 van 28.11.1986 van J. Gabriels).

Aan minister Pede vraagt Jaak Gabriels hoe ver het staat met de opdracht die aan het hoofdbestuur AROL werd gegeven om te onderzoeken welke plaatsen in Vlaanderen in aanmerking zouden komen voor het aanleggen van golfterreinen. Hierop antwoordt de heer Pede zeer lakoniek: "Door de dienst Koördinatie en Planning werd mij een omstandig rapport in verband met de golfproblematiek voorgelegd. Aangezien ik ter zake nog geen beslissing genomen heb, lijkt het mij voorbarig gegevens uit deze studie mede te delen". Het gebruik van het voegwoord 'aangezien' is ons hier niet geheel duidelijk; wij dachten namelijk dat het een oorzakelijk verband aanduidt. Tenzij het ook hier om staatsgeheimen van groot strategisch belang gaat natuurlijk. (Vl.R., V&A, nr. 7, 3.2.1987, blz. 204; vraag 30 van 2.12.1986 van J. Gabriels).

In aflevering nr. 13 van 'Vragen en Antwoorden'

van de kamer van volksvertegenwoordigers staan er niet minder dan 14 (veertien) vragen, gesteld aan de staatssekretaris voor leefmilieu, Miet Smet, waarop niet binnen de door het reglement bepaalde tijd is geantwoord. We hebben bovendien vruchteloos gezocht naar een vraag waarop wel een antwoord werd gegeven door mevrouw Smet. Wij zouden dan ook de leden van de oppositie die al enige tijd fulmineren tegen het uitgebreide personeelsbestand van de ministeriële kabinetten, vriendelijk willen suggereren hiermee op te houden, vermits uit bovenstaand feit duidelijk blijkt dat er eerder sprake is van een acuut personeelstekort, waardoor de werking van onze democratie in gevaar dreigt te komen. (Kamer, V&A, nr. 13, 17.2.1987; blz. 1278-1283)

In een andere aflevering heeft mevrouw Smet, in antwoord op een vraag van Louis Vanvelthoven (SP), de eer het geachte lid te laten weten dat de titaandioxyde-producerende bedrijven, Bayer (Antwerpen) en NL Chemicals (Gent), elk een eigen alternatief hebben uitgewerkt voor het dumpen van hun afvalzuren in zee, vermits dit vanaf 1 januari 1990 verboden zal zijn. NL Chemicals stapt van het zwavelzuurprocédé over naar het chloorprocédé. De firma Bayer behoudt het zwavelzuurprocédé, maar zal haar afvalzuren overbrengen naar de recyclage-installaties van Bayer-Uerdingen (West-Duitsland); na concentratie en reiniging aldaar worden ze terug naar Antwerpen getransporteerd, waar ze opnieuw gebruikt kunnen worden. En wij, idioten, dachten dat er geen economisch haalbare alternatieven voorhanden waren, en dat een lozingsverbod op de afvalzuren bijgevolg een onverbidelijke sluiting van de titaandioxyde-producerende bedrijven tot gevolg zou hebben. (Kamer, V&A, nr. 11, 3.2.1987, blz. 1038; vraag 28 van 19.12.1986 van L. Vanvelthoven).

In het antwoord op een hele reeks vragen van Louis Vanvelthoven over de verbranding op zee van chemische afvalstoffen laat Miet Smet ons op zeer diplomatische wijze weten dat ze eigenlijk voorstander is van deze verwerkingsmethode. "... Tenslotte wens ik mijn standpunt toe te lichten betreffende het feit dat ik niet dezelfde mening ben toegedaan als diegenen die 'verbranding op zee a priori als een vanuit leefmilieu oogpunt meer verwerpelijke oplossing beschouwen dan andere verwijderingstechnieken'. De reden hiervoor is eenvoudig en is gestoeld op de overtuiging dat elke benadering van een probleem waarbij men a priori een mogelijke oplossing weigert in beschouwing te nemen, wetenschappelijk ongegrond is en aldus totaal ongeloofwaardig. Indien men het goed meent met het milieu - dat zich niet beperkt tot enkel dat van de zee - heeft men de plicht alle mogelijke alternatieven voor de oplossing van een

probleem te onderzoeken, ook als deze ingaan tegen 'eerste indrukken en intuïtieve gevoelens' betreffende de te behandelen problematiek. Uiteraard sluit dit niet uit dat inderdaad alternatieven voor de verbranding op zee onderzocht en ontwikkeld worden opdat men deze in de toekomst kan toepassen."

Hiermee beschuldigt Miet Smet de ondertekenaars van het Verdrag van Oslo, waaronder ook België, impliciet van lichtzinnig gedrag, aangezien deze zijn overeengekomen om voor 1 januari 1990 een einddatum vast te stellen voor de definitieve stopzetting van afvalverbranding op zee, en dus verbranding op zee wel a priori als een vanuit leefmilieu oogpunt meer verwerpelijke oplossing beschouwen dan andere verwijderingstechnieken. (Kamer, V&A, nr. 11, 3.2.1987, blz. 1034; vraag 26 van 19.12.1986 van Louis Vanvelthoven).

PERSOVERZICHT

Wat doet de zon met het ozon? (Lode Willems; Knack 4.2.1987): interview over het jaarlijks terugkerende fenomeen van de verdunning van de ozonlaag boven de Zuid- en Noordpool met Dirk De Muer van het KMI; hij twijfelt eraan of dit te wijten is aan het gebruik van freon als drijfgas in spuitbussen.

'Zo'n sukses hadden we niet verwacht'/Antwerpen krijgt 3 (later 12) afvalparken (Jan Van Doorslaer; DM 5.2.1987): over de resultaten van het sinds juli '86 funktionerende afvalcontainerpark in de gemeente Bornem, en de geplande containerparken in de Antwerpse agglomeratie.

De Noordzee kan het chemisch gif niet langer verteren... (Walter De Taye; HV 6.2.1987): over de steeds verderschrijdende vervuiling van de Noordzee als gevolg van de onbegrensde lozingen van huishoudelijk en vooral industrieel afval(water).

Gebruikte afkortingen:

HBvL: Het Belang van Limburg
DFET: De Financieel-Economische Tijd
GvA: Gazet van Antwerpen
HLN: Het Laatste Nieuws
DM: De Morgen
DS: De Standaard
HV: Het Volk

BS: Belgisch Staatsblad
B.Vl.Ex.: Besluit van de Vlaamse Exekutieve
KB: Koninklijk Besluit
MB: Ministerieel Besluit
V&A: Vragen en Antwoorden
Vl.R.: Vlaamse Raad

Aantrekkelijke formules zijn noodzakelijk (Herman Welter; GvA 10.2.1987): verzameling artikels over het weer aantrekkelijk maken van het openbaar vervoer door het voeren van een ander tariefbeleid.

'De inkrimping van het Galgenschuur moet als een ernstige zaak worden beschouwd' (DM 11.2.1987): over de bedreiging en zelfs gedeeltelijke verdwijning van het natuurgebied Galgenschuur, als gevolg van de geplande aanleg van een containerterminal voor de Antwerpse haven.

Kunstmatig rotzooi-eiland voor de Vlaamse kust (Walter De Taeye; HV 11.2.1987): over de door het ministerie van openbare werken vooropgestelde aanleg van een kunstmatig eiland voor onze kust, bestemd voor het storten van industrieel afval.

Een gewestplan van papier (Gerrit Six; Knack 11.2.1987): over het gewestplangefoefel in verband met de 'Groene Gordel' rond Brussel, en de onzekerheid over het voortbestaan van deze groene zone.

Rijden in het donker: kan het wel openbaar? (Max Borka, Lief De Kock, Jan De Zutter & Jan Jonckheere; DM 13.2.1987): over de stilaan verdwijnende laatavond- en nachtdienst van het Belgische openbaar vervoer, en de geplande reorganisatie in Brussel.

Verpakking inherent deel van onze levensgewoonten (DFET 13.2.1987): verzameling artikels over verpakking, waarbij, naast een aantal economische aspecten, ook het migratieprobleem in voedingsverpakking aan bod komt.

Het Zwin lust geen marina (Dannie Welvaert; Knack 18.2.1987): over de weer opgedoken plannen om in Knokke aan de rand van het Zwin een marina-haven uit te bouwen.

Noodklok luidt over de duinen (DM 20.2.1987): over de laatste restjes duinen aan de Vlaamse kust, en de maatregelen die genomen moeten worden om te voorkomen dat ze verdwijnen.

Echt waar, zonnehuizen besparen veel energie (DS 21.2.1987): over passieve zonneënergie; dit is het optimaal gebruiken van de zonnewarmte door middel van een hiervoor aangepaste konstruktie van gebouwen.

Waterstof: energiebron met toekomst/Elenco wil weldra kontrakten stadsbusproject rond hebben (DFET 20&25.2.1987): twee artikels over het gebruik van waterstof als (milieuvriendelijke) energiebron, onder meer voor de aandrijving van motorvoertuigen in de zogenaamde brandstofcellen.

Etterbuil van weekendhuisjes (Jo Buyse; DS 28.2.1987): historiek en huidige situatie van het probleem van de talrijke (meestal illegale) weekendhuisjes, die het Vlaamse landschap ontsieren.

Phillips Petroleum blijft ongewenst/Wij blijven geloven in ons bedrijf (Marcel Kumpen; HV 25&27.2.1987): twee artikels over het merkaptanen- en stankproducerend bedrijf PP te Tessenderlo; interviews met burgemeester Meeus, Ward Hermans van de milieu-actiegroep BELT, personeelsleden van PP, en een woordvoerder van het bedrijf.

BELGISCH STAATSBLOED

MB van 6.2.1987 houdende verdaging van de inwerkingtreding van de wijziging van het zwavelgehalte van sommige zware minerale oliën om als brandstof te worden gebruikt (BS 17.2.1987): stelt de inwerkingtreding van het KB van 25.9.1978 dat het maximum zwavelgehalte van halfzware, zware en zeer zware stookolie bepaalt, uit tot 31 mei 1987. Alhoewel deze rubriek eigenlijk louter een aankondigende funktie heeft, kunnen wij er hier niet aan weerstaan te vermelden dat het al voor de VIJFDE maal is dat dit KB wordt verdaagd. Het is dus enkel wachten op de zesde keer.

B.VI.Ex. van 18.2.1987 tot opheffing van het B. VI.Ex. van 22 maart 1984 tot vaststelling van de voorwaarden, waaronder de afwijkingen kunnen toegestaan worden, bedoeld in artikel 4 van het dekreet van 24.1.1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer (BS 21.2.1987); heft het B.VI.Ex. op waarin bepaald wordt dat buitenslands drijfmest mag uitgespreid worden als het schepkollege hiervoor een vergunning heeft afgeleverd.

Achtentwintigste lijst van de fytofarmaceutische produkten in de loop van het jaar 1986 door de staatssektaris voor landbouw erkend in uitvoering van de beschikkingen van het KB van 5 juni 1975 houdende reglementering van het bewaren, verkopen en gebruiken van pesticiden en fytofarmaceutische produkten (BS 27.2.1987): lijst van de vorig jaar goedgekeurde pesticiden met hun merknaam, de erin aanwezige aktieve stoffen, de konzentratie hiervan, en de naam en het adres van de houders van de erkenning.

Dirk Serneels

Van de in deze rubriek vermelde persartikels, wetten, dekreten, besluiten, en vragen & antwoorden kan schriftelijk of telefonisch een kopie worden aangevraagd bij de Bond Beter Leefmilieu, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel, tel. 02/230 94 10. Wel duidelijk vermelden waarvan je een kopie wenst te krijgen. Bij de kopies wordt er een overschrijvingsformulier gevoegd, waarmee het verschuldigde bedrag (5 fr. per kopie + verzendingskosten) kan worden gestort.

OLIVIER VANGT ZE

De Kortrijkse CVP-volksvertegenwoordiger, Marc Olivier, diende op 24 februari 1983 een voorstel van dekreet in met als titel "houdende regeling van het houden en kweken van het bevoorraden met vogels, alsmede het organiseren van vogelwedstrijden".

Het voorstel van dekreet heeft de bedoeling het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van de vogels in het Vlaamse Gewest op te heffen. Dit voorstel wil, in tegenstelling tot de bescherming van de vogels, een versoepeling van de vogelvangst. Niet iedereen is daarmee opgezet. De behandeling van het voorstel Olivier kende tot nu toe dan ook een turbulent verloop.

WAT HOUDT HET VOORSTEL IN?

In het rondschrijven van 27 juni 1985 aan zijn collega's in de Vlaamse Raad verklaart Olivier zelf waarom hij zijn dekreetsvoorstel heeft ingediend. "Ik heb uit mijn opgedane ervaring geput en in overleg met de betrokken verenigingen heb ik gezocht naar een eenvoudiger formule die toeliet om:

- de controle verder mogelijk te maken;
- een klaar inzicht te krijgen van het vogelbestand;
- de bevoorrading in handen te houden;
- vooral de erkende verenigingen voor hun verantwoordelijkheden te plaatsen;
- maar vooral om het kweken van vogels en het organiseren van zangwedstrijden voor vinken in de toekomst veilig te stellen en verder mogelijk te maken."

In zijn recht van antwoord op het artikel in 'Info-Vakantiegoegens 1987/1' (zie ook verder) argumenteerde Olivier als volgt: "Het voorstel beoogt geenszins een verruiming van de vangst zoals het soms voorgesteld wordt. De enige bedoeling is, zonder veel administratieve rompslomp en met efficiënte controlemiddelen de liefhebberij van de vogelhouders in het algemeen en de vinkeniers in het bijzonder voor de toekomst te vrijwaren."

Dit zijn veel mooie woorden. Maar bij een nadere beschouwing van de tekst blijken ze niet de hele lading te dekken. Om de administratie te vereenvoudigen (iets wat Olivier steeds benadrukt in zijn verdediging) heeft men helemaal geen dekreet nodig. Indien deze "vereenvoudigingen" wenselijk zijn, zouden ze gemakkelijk kunnen gebeuren via wijzigingen aan de uitvoeringsbesluiten (MB 14 september 1981) waarin de administratie wordt behandeld. Trouwens die administratieve rompslomp moet men ten eerste relativeren. Een vogelhouder die resultaat wil bereiken houdt pakken ge-

gevens bij om een inzicht te krijgen op de evolutie van zijn volièrebestand. Is het misschien te veel gevraagd of is het misschien te gevaarlijk om één maal per jaar dubbels naar de bevoegde administratie te sturen? Het is duidelijk dat het schoentje niet op dat vlak wringt.

Vogelhouders, vinkeniers, vogelvaarders zijn net als jagers reeds een tijdlang ongerust over de langzame evolutie van de (vooral internationale) wetgeving naar een striktere bescherming van de vogels. Daarnaast worden ze door de groeiende impact van de vogelbeschermers (Belgisch Verbond voor de Bescherming van Vogels, e.a.) steeds meer in het defensief gedrongen. AVIBO, de algemene vinkeniersbond, wil echter haar (plaatselijke) politieke invloed kost wat kost doordrukken.

De tekst blijkt bij een grondige analyse trouwens volledig in te druisen tegen alle internationale verplichtingen op dat vlak. Het voorstel is ingewikkeld en bevat enorme juridische fouten, maar de doorsnee politikus die niet gespecialiseerd is in deze materie merkt dit nauwelijks. Het voorstel komt hem/haar als redelijk over, maar het is eigenlijk zeer leep geformuleerd. Oliviers argumentatie komt bovendien zeer sympathiek over. Wie kan zich immers verzetten tegen een poging om de administratieve rompslomp te vereenvoudigen? Het venijn zit hem echter in de details. De soms subtiële tekstwijzigingen kunnen er voor zorgen dat de bestaande beschermingsbepalingen volledig worden uitgehold. In dit geval is het voor eerst belangrijk te achterhalen vanuit welke invalshoek de indiener deze tekst verdedigt. Dan vergelijkt men de bestaande en de voorgestelde teksten zeer minutieus en men probeert te achterhalen welk effect met elke detailwijziging wordt beoogd. "Te velde" kan een woordje meer of minder in een wetsartikel immers reeds enorme ge-

Een vogelhalssnoer.

volgen hebben. Het zou ons te ver leiden hier een doorgedreven detailanalyse van de teksten weer te geven; toch willen we enkele opmerkingen opsommen.

-Het bestaande KB van 9 september 1981 "betreffende de bescherming van de vogels" zou worden opgeheven en vervangen door een dekreet met als titel "houdende regeling van het houden en het kweken van, het bevoorraden met vogels, alsmede het organiseren van vogelwedstrijden." Kommentaar overbodig!

-In het bestaande KB is het de vogelhandelaars verboden volièrevogels in bezit te hebben in hun winkels, op hun erven of elders. In het voorstel Olivier valt dit verbod weg. Een dergelijke liberalisering bemoeilijkt in hoge mate de bewijslast tegenover illegale handel in vogels.

-Wedstrijden of tentoonstellingen met vogels moeten nu vooraf gemeld worden aan de controle-diensten. Deze verplichting zou wegvallen.

-Het aantal soorten en individuen dat jaarlijks officieel voor "bevoorrading" (lees: vogelvangst) wordt toegekend zal enorm stijgen en in feite niet gelimiteerd zijn. Tenzij men 3 vogels per vogelhouder een limiet vindt natuurlijk. Van 26.000 vogels vorig jaar zou men volgens Olivier volgend jaar opeens zo'n 180.000 vogels officieel kunnen vangen. Het aantal vogelhouders zou evenmin gelimiteerd worden.

-In Oliviers voorstel vindt men nergens het huidige artikel 8 §3 terug. Hierin staat dat de minister verregaande beschermingsmaatregelen (althans tijdelijk) kan nemen.

-Een Kommissie voor de Vogelliefhebberij zou worden opgericht om de Hoge Raad voor het Natuurbehoud te neutraliseren op vlak van de vogelbescherming.

-Olivier wil vogelvangstvergunningen laten uitreiken die 10 jaar geldig zijn. Dit was zelfs voor 1972 (afschaffing van de vogelvangst met netten) nooit het geval.

-Het gebruik van niet-automatische kooien, zijnde de klepkooi en de inlooptkooi zou worden toegestaan. Dit druist niet alleen in tegen de Benelux-overeenkomst M(72)18 waarin enkel niet-automatische klepkooien worden toegestaan, maar is tevens een kontradiktio in terminis. Een inlooptkooi is immers per definitie een volautomatisch vangtuig. Maar met klepkooien alleen willen vooral vinken zich niet zo gemakkelijk laten vangen...

-Over verboden vangtuigen meldt Olivier alleen dat de Exekutieve dit achteraf zal regelen. Vermits hij wel onmiddellijk de bestaande teksten wil afschaffen en hij geen overgangsbepaling voorziet, zullen in afwachting alle netten (mistnetten) wel vrij in bezit kunnen worden gehouden én verkocht worden.

We zouden zo nog een tijdje kunnen doorgaan, maar dit lijstje illustreert wellicht reeds voldoende de echte intenties achter dit initiatief. Laten we nu even de wettelijke afhandeling van dit dekreetsvoorstel overlopen.

HET EERSTE BEDRIJF

Tussen de dag van de indiening en vandaag, 4 jaar later, heeft de behandeling van het voorstel een turbulent verloop gekend. Er werden in elk geval reeds ettelijke uren aan besteed in de Kommissie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu; iets wat voor vele, belangrijkere dossiers niet kan gezegd worden.

Kort na de indiening sprak de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud reeds op 11 mei 1983 unaniem zijn verontwaardiging uit over "het indienen van dit voorstel dat er op neer komt de vogelvangst terug in te voeren, wat moreel en gelet op de internationale afspraken onaanvaardbaar is..." Deze kritiek liet aan duidelijkheid niets te wensen over en was (is) tevens ook de kernachtige samenvatting van ieders bevindingen die de tekst van het voorstel dieper heeft bestudeerd. In deze beginperiode werd ook gereageerd door het **Coördinatie Comité ter Bescherming van de Vogels (CCBV)** met een schrijven aan alle leden van de kommissie. Reactie kwam indertijd ook van verschillende natuurbeschermingsverenigingen waaronder een gezamenlijk standpunt op 9 februari 1984 van de meeste verenigingen uit het Kortrijkse.

Toch was de algemene verwachting dat dit voorstel gewoon in de lade zou blijven liggen zonder enige kans op eventuele behandeling. Dit was echter buiten de waard gerekend; een rol die met glans werd en wordt opgeëist door Marc Olivier.

Als ambitieus politikus met een organisatie als het ACV achter zich, zit Olivier reeds geruime tijd in de running voor een ministerportefeuille. Bij de regeringssamenstelling eind '85 werd hij trouwens door iedereen getipt als de kandidaat voor de portefeuille van sociale zaken of huisvesting in de Vlaamse Exekutieve. Uiteindelijk moest hij het echter afleggen tegen Paul Deprez, die met "zijn" prijs ging lopen. Om in aanmerking te komen als ministerkandidaat is één der belangrijkste voorwaarden bij elke verkiezing persoonlijke stemmenwinst boeken. In Kortrijk, naast Roeselare de bakermat van de vinkenzettingen liggen de vinkeniersstemmen zo voor het grijpen als je hen tenminste kunt geven wat ze vragen: de afschaffing van de vervelende vogelbeschermingswetten. Olivier heeft zijn keuze gemaakt.

Op 11 juni 1985 kwam na 27 maanden totaal onverwacht het voorstel op de agenda van de commissie. Reeds een week later, op 18 juni, was de zaak afgehandeld, de verslagen gedrukt en verspreid onder de leden van de Vlaamse Raad. De snelheid waarmee dit gebeurde moet zowat een rekord zijn! Pas op 22 juni, dus toen het kalf volop aan het verdrinken was, werd het CCBV hierover gekontakteerd door Ludo Dierickx van Agalev. Twee dagen later, op 24 juni 1985, zou het voorstel worden gestemd in de openbare zitting. Olivier leek gewonnen spel te hebben. Hij was er

in geslaagd iedereen gedurende maanden in slaap te wiegen om dan opeens op een voor hem gunstig moment (net voor de vakantie) alles in rekordtempo door de Vlaamse Raad te sassen. Omdat de stemronde door een overvolle agenda enkele dagen werd uitgesteld kwamen de eerste (toch honderden) protestbrieven en persnota's nog bijtijds op hun bestemming. Een brief met de bezwaren vanuit de vogelbescherming werd met behulp van Johan De Mol rechtstreeks in het parlement verspreid.

Samen met de eerste reacties vanuit andere organisaties had dit ondermeer voor gevolg dat toch nog het advies werd gevraagd aan de Raad van State over art. 13 dat overduidelijk indruiste tegen o.a. de Benelux-overeenkomst. Terwijl Olivier ongeduldig wacht op het advies (er stond dagenlang een bode klaar om het advies rechtstreeks op te halen), komt de stroom reacties vanuit de Vlaamse natuurbehoudsverenigingen stilaan op gang. Snel zal dit enorme proporties aannemen, zodanig dat ondertussen verschillende duizenden brieven zijn toegekomen bij de leden van de commissie, parlementairen en ministers. Een gevolg van deze eerste stroom protesten is dat Olivier er niet meer in slaagt zijn dekreet ter stemming te krijgen. Het Heizeldrama en de daaropvolgende regeringskrisis maakte een bruusk einde aan de discussie.

HET TWEDE BEDRIJF

Olivier geeft zich echter niet zomaar gewonnen. Onmiddellijk na de vorming van de regering Martens VI diende hij op 3 december 1985 opnieuw zijn voorstel in. De inhoud ervan was op het art. 13 (lijst van 13 vogelsoorten) na, praktisch identiek aan de vorige editie. Nu waren echter aan beide kanten de messen gescherpt en stilaan werd duidelijk dat Olivier beetje bij beetje terrein moest prijsgeven door de enorme tegenreactie die zijn voorstel teweegbracht. Toen dan, naar aanleiding van een klachtenbundel die door het CCBV tegen het voorstel was neergelegd bij de Europese Commissie, de juridische dienst hiervan in een een voorlopig antwoord (4 juni 1986) volledig de kritiek van het CCBV onderschreef en dit ook politiek werd uitgespeeld, bedachten vele politici zich liever tweemaal in plaats van openlijk Olivier te steunen. Ook binnen zijn eigen ACV-middens groeide de tegenstand. Het ACV-maandblad 'Info-Vakantie'genoegens 1987/1' pakte met een artikel uit waarin zwaar werd uitgehaald tegen het voorstel. Er werd zelfs een oproep tot reactie in opgenomen. De balans sloeg in die mate om dat na het zomerreces het voorstel niet meer op de agenda van de commissie geraakte. Olivier belandde met zijn voorstel dus in de politieke "ijskast".

Op 20 januari 1987 dook het dekreetvoorstel echter eens te meer onverwachts op. De commissie zou het behandelen "ter afhandeling en stemming". Dit was een ultieme poging van Olivier om het voorstel er alsnog door te krijgen.

Wat was er ondertussen immers gebeurd? Op 2 december 1986 kwam de Europese procedure tegen België in verband met de bestaande vogelbescher-

mingswetgeving voor het Europees Hof te Luxemburg in een beslissende fase. De advocaat-generaal bracht zijn konklusies naar voor als laatste stap voor de uitspraak. Deze wordt verwacht binnen de eerstkomende maanden. Omdat Olivier beseft dat dit wel eens roet in het eten zou kunnen gooien en zo zijn elektorale stunt in gevaar komt, was dit een wanhopige poging om nog voor deze uitspraak zijn dekreet te laten stemmen. Zo zou dan nadien een nieuwe procedure bij het Europees Hof moeten worden opgestart; wat jaren kan duren. Voor er ooit een eventuele veroordeling kon komen zou Olivier bij de volgende verkiezingen zijn elektorale winst bij de vinkeniers rond de kerktoren kunnen opstrijken.

Via een rondschrijven werden alle kommissieleden op de hoogte gebracht van de komende uitspraak en van de onredelijkheid om nu nog dit omstreden dekreet door de kommissie te jagen. Toen, naast de kommissieleden die reeds van in het begin oppositie voeren tegen dit voorstel, ook de PVV'er Van Houtte verdaging vroeg in naam van zijn fraktie, kon Olivier zijn eisen niet staande houden en werd beslist te wachten op de uitspraak in Luxemburg. De woede van Olivier na de vergadering bevestigde trouwens zijn vrees voor dit arrest.

POLITIEK ROND DE KERKTOREN

Zoals reeds vermeld zijn de eigenlijke auteurs van dit voorstel de vinkeniers, gegroepeerd in het AVIBO. Pas in tweede instantie werden ook de klassieke vogelhoudersverenigingen AOB (Algemene Ornithologische Bond) en BOF (Belgische Ornithologische Federatie) betrokken bij de voorbereiding van het voorstel. AVIBO heeft een niet te onderschatten ledenaantal dat rond de 50.000 schommelt. Omdat deze leden sterk gegroepeerd zijn in enkele kiesdistrikten (Roeselare, Kortrijk en delen van de distrikten errond) is hun politieke invloed ter plaatse groot. Het is in de gegeven omstandigheden dan ook niet te verwonderen dat machtsgeile politici happig zijn om met dergelijke groeperingen scheep te gaan. Olivier heeft waarschijnlijk nooit gedacht dat de klus zo moeilijk zou zijn; de vogeltjes kunnen in de politiek immers niet voor zichzelf opkomen.

De mede-ondertekenaars van het voorstel ontkennen uiteraard met klem dat ze hiermee zuiver elektorale bedoelingen hadden. Naar ze zelf beweren wilden ze de verouderde wetgeving verbeteren met respect voor een "traditionele en waardevolle volkshobby." Dachten zij hierbij aan "brood en spelen?" Als men zich echter de moeite getroost het kiesdistrikt van de verschillende mede-indieners even op te zoeken, valt niet alleen op dat ze allen afkomstig zijn uit gebieden waar traditioneel AVIBO zijn grootste aanhang heeft, maar ook dat de indieners mogelijke stemmenwinst mooi en evenredig onder elkaar hebben verdeeld. Ofwel wonen ze allen in de verschillende distrikten, ofwel verdelen ze de stemmen op in twee duidelijke entiteiten (Kortrijk en Waregem), wat het geval is in het dichtsbevolkte distrikt Kortrijk, dat tegelijkertijd hét AVIBO-bastion bij uitstek is.

Mooi op een rijtje de "suskewiet"-prestaties noteren.

De indieners van het voorstel: M. Olivier (CVP) woont in Kortrijk (kiesdistrikt Kortrijk), E. Derijcke (SP) woont in Waregem (kiesdistrikt Kortrijk), A. Denys (PVV) woont in Zulte (kiesdistrikt Gent-Eeklo), P. Breyne (CVP) woont in Ieper-Voormezele (kiesdistrikt Ieper), P. Tant (CVP) woont in Kruishoutem (kiesdistrikt Oudenaarde), en E. Vankeirs-blick (CVP) woont in Ingelmunster (kiesdistrikt Roeselare-Tielt).

DE TOEKOMST

De verdere afhandeling van het dekreetsvoorstel Olivier is nu gekoppeld aan de uitspraak van het Europees Hof te Luxemburg. We moeten uiteraard afwachten wat deze uiteindelijke uitspraak zal inhouden. Zeker is nu reeds dat dit alleszins zijn consequenties zal hebben op de inhoud van het voorstel Olivier. Olivier is zich hiervan eveneens bewust. Hij was dan ook niet te spreken over het verloop van de laatste kommissievergadering. Ondertussen werd door Ludo Dierickx (Agalev) een alternatief dekreetsvoorstel ingediend dat de vogelbescherming baseert op de wet op het natuurbehoud in plaats van op de jachtwet, zoals bij Olivier het geval is. Tenslotte blijft het alsnog een open vraag of het voorstel Olivier in deze vorm gestemd wordt of niet. Vanuit de vogelbescherming blijft dit voorstel echter onaanvaardbaar.

Johan De Beule

berichten

BRUGGE: 75 JAAR GROEN-DIENST

De Brugse groendienst bestaat 75 jaar. Naar aanleiding van dit jubileum werd een activiteitenkalender voorgesteld. Allereerst is er een bebloemingsactie. Deze omvat een bloementapijt, een groen- en tuinbeurs, een tentoonstelling en een bebloemingswedstrijd. Daarnaast schrijft de dienst ook nog een fotowedstrijd uit. Ook hier is het de bedoeling het groene Brugge in de kijker te brengen. Ook op de kinderboerderij 'De zeven torentjes' is men actief. Zo worden er schaapscheurdagen en een oogstfeest gepland. De feestelijkheden in Brugge worden afgerond met een studiedag over 'openbaar groen', i.s.m. de VVOG. Inl. Stedelijke Groendienst, Buiten de Smedenpoort 2, 8000 Brugge, tel. 050/31 98 03.
HB

VOLVO'S VERKEERSVEILIGHEID

Volvo schrijft een wereldprijs voor verkeersveiligheid uit. Be-doeling is deze prijs toe te kennen aan een persoon, een groep onderzoekers, een organisatie of officiële instelling die op een beduidende manier bijgedragen heeft tot een verbetering van de verkeersveiligheid. Criteria bij de beoordeling zijn: de belangrijkheid van de aangebrachte veiligheidsproblemen, de bereikte of voorziene resultaten alsook de algemene toepassingsmogelijkheden van de voorgestelde

ideeën. Vorig jaar bekroonde men 2 elkaar aanvullende projecten (een Deens en een Nederlands) rond verlaging van de snelheid van het doorgaand autoverkeer in kleine agglomeraties en woonwijken.

De prijs moet gezien worden als een uiting van voortdurende aandacht voor veiligheidsproblemen. Naast een veilige konstruktie van de auto dient er ook aandacht besteed te worden aan de infrastructuur en de organisatie van het verkeer. Gehoopt wordt dat de prijs zal bijdragen tot "een intensievere en betere samenwerking" tussen de autofabrikanten en de verantwoordelijken voor het autoverkeer over de gehele wereld.

De prijs bedraagt 500.000 Zweedse kronen of 3 miljoen fr. en is bedoeld voor de ontwikkeling en verspreiding van het gekozen projekt. De laureaten zullen verder ook in de mogelijkheid gesteld worden verkeersomstandigheden in andere landen te gaan bestuderen en deel te nemen aan internationale bijeenkomsten van verkeersspecialisten. Inschrijvingen worden aanvaard tot 30 april 1987 en moeten in het Engels geadresseerd zijn aan prof. S.O. Gunnarson, Chalmers University of Technology Göteborg.
MVR

MILIEU EN VEILIGHEID

Op 26 januari jl. werd te Brussel de nieuwe v.z.w. Milieu en Veiligheid aan de pers voorgesteld. De v.z.w. wil de schakel zijn tussen ondernemen en milieuzorg en wil vooral milieu-efekt- en veiligheidsrapporten opstellen ten behoeve van de bedrijven die daartoe eerstdaags toe worden verplicht door de bepalingen van het dekreet betreffende de milieuvergunning (28 juni 1985). Ook het uitvoeren van milieu-audits staat op haar programma. De v.z.w. maakt zich sterk daartoe de meest aangewezen vereniging te zijn. Zij kan rekenen op de deskundigheid en ervaring van haar leden, met name SCK te Mol, het Lisec te Genk en de WES te Brugge. Voor meer informatie: D. De Vooght, SCK-Mol, tel. 014/31 18 01, M. Demuynck, Lisec Genk, tel. 011/36 27 91, R. De Keyser, WES Brugge, tel. 050/35 84 42.
LG

Mijn naam is Bella, en dit is mijn woonst.

KIST DAT KALF

Zo begint het, en zo eindigt het, geen gras, geen zon, geen vrijheid, levenslang opgesloten binnen 4 wanden, geen andere wereld dan deze: een doods-kist (Hans Bouma: 'Een dier kan 1.000 x sterven'). Als je meer wil weten over de industriële veeteeltmethoden en de gevolgen daarvan voor het dier, de boer, de konsument, het milieu en de Derde Wereld, kan je terecht bij Anne Kerkhof. Zij is medewerkster van de 'Stichting Lekker Dier' uit Nederland. Voor een lezing, film of dia-reeks neem je dus contact op met: Anne Kerkhof, Lindelaan 43, 1640 St. Genesius-Rode, tel. 02/358 84 88 voor 14 u. SO

BESTE MAATJES

Het natuurgebied de 'Maatjes', een rietmoeras, werd reeds in de zeventiger jaren bedreigd. De waterwinningsmaatschappij PIPDA besloot toen in de noordelijke Kempen waterboringen te verrichten, die zouden dienen om het Antwerps industriegebied van water te voorzien. Men

hield echter geen rekening met de waarde van het moeras. De inwoners van Kalmthout en Wuustwezel sprongen onmiddellijk in de bres voor het behoud van dit uiterst waardevol natuurgebied. In 1979 werd dan met een ruilverkaveling begonnen in Wuustwezel, wat een echte milieuramp betekende. De onlangs voorgenomen uitbreiding van de ruilverkaveling op Kalmthouts grondgebied houdt grondige wijzigingen in van de waterhuishouding in het betrokken gebied en brengt aldus het voortbestaan van de Maatjes opnieuw in gevaar. Om een wettelijke en definitieve bescherming af te dwingen, voert de werkgroep 'Behoud Rietland de Maatjes', die gesteund wordt door representatieve milieuverenigingen uit België en Nederland, actie. Je kan deze werkgroep (financieel) steunen door een bedrag naar goeddunken over te maken op het rekeningnummer 068-0871280-53 van 'Rietland de Maatjes'. Verdere informatie kan je verkrijgen bij: Jos Cools, Kalmthoutsesteenweg 319, 2180 Kalmthout, tel. 03/666 95 27. HB

WINDENERGIE

De vereniging 'Zeewind' in Zeeuws-Vlaanderen (NL) heeft tot doel met een groot aantal mensen één of meer windmolens te kopen en te beheren. Dergelijke werkwijze heeft voordelen: het is een milieuvriendelijke, kleinschalige vorm van energie-opwekking waar de mensen dicht bij betrokken zijn. Het Nederlandse milieutijdschrift 'Natuur en Milieu 1987/2' meldt dat op 1 december 1986 Zeewind een akkoord bereikte met de Provinciale Zeeuwse Elektriciteitsmaatschappij over een speciale tariefregeling voor de exploitatie van gemeenschappelijke molens. De vereniging krijgt voor alle molenstroom het dagtarief voor kleinverbruikers uitbetaald, waardoor de uitbouw van het windmolenpark mogelijk wordt. Het is de eerste keer dat een elektriciteitsbedrijf op deze wijze de exploitatie van verenigingsmolens rendabel maakt. Voor meer informatie: Zeeuwse Milieufederatie, Postbus 334, 4460 AS Goes (NL), tel. 00/31/1100/28 259. GSe

ATOOMPROEVEN

De internationale Medische Werkgroep Tegen Atoomwapens (MWTA), actief in 49 landen, eist een 'Algemeen Test Stop Verdrag (ATSV)' op atoomproeven. De ongeveer 50 jaarlijkse atoomtesten kontroleren de betrouwbaarheid van de bestaande wapens, gaan de effecten van de bestaande wapens na, en maken het mogelijk nieuwe wapens te ontwerpen. Tussen 1945 en 1986 werden 1533 kernexplosies uitgevoerd waarvan 779 door de VS, 556 door de SU, 131 door Frankrijk, 37 door GB, 29 door China en 1 door India. Met de recente explosies zijn deze cijfers ongetwijfeld reeds achterhaald.

Deze atoomproeven verlagen niet alleen de bewapeningsdrempel, nu bijvoorbeeld ook bekend werd dat er in het kader van Star Wars dergelijke proeven worden ondernomen, maar leveren tevens gevaar op voor het leefmilieu, het drinkwater, en de bodemstabiliteit. Kankerverwekkende stoffen als strontium, cesium, plutonium komen in de voedselketen terecht. De achtergrondstraling wordt telkens onnodig verhoogd. Na een kernexplosie is trouwens elke medische hulpverstrekking volstrekt inadequat. Daarom verdedigt de MWTA vanuit preventief oogpunt een ATSV, als eerste stap naar een echt verdrag. Een ATSV maakt alvast een einde aan de radioactieve vervuiling door proefexplosies, stopt de uitbreiding van de atoomwapenwedloop en effent de weg naar een echte ontwapening. Zo'n ATSV is, in tegenstelling tot wat beweerd wordt, technisch zeer goed controleerbaar en dus uitvoerbaar.

Dit gerechtvaardigd voorstel stuit echter op het meedogenloze politiek-militaire opbodspel; ook wel eens afschrikkings-theorie genoemd. En sinds de Sovjetunie onlangs hun anderhalf jaar durende eenzijdige moratorium op atoomproeven opzegde, lijkt een ATSV weer voor langere tijd in de kast opgeborgen. GSe

NATUURMONUMENTEN STEUNT BELGISCHE VRIENDEN

In het Dommeldal, dat onmiddellijk aan het Hageven grenst, liggen op Belgisch gebied de zgn. Dommelweidjes, vrij kleine weilanden en beemden langs het riviértje. Voor de Belgische natuurbescherming was het van groot belang die in handen te krijgen. De rijke plantengroei, ooit langs veel meer Belgische-Nederlandse beken aanwezig, is daar nog zo goed als volledig. De inspekteur van Natuurmonumenten (NL) is zelfs zo ver gegaan die terreinen op de veiling aan te kopen. Daarna is met de BNVR en financieringsregeling afgesproken. Een heel aardige manier van samenwerken.

FM/DR

ZONNE-CENTRUM

De grote droom van de v.z.w. Zonne-Arc wordt eindelijk werkelijkheid. In het Westvlaamse Proven konden zij een prachtig gelegen stukje grond op de kop tikken. Het moet een centrum worden waar zonne-energie in al haar facetten aan bod komt. Respekt voor het leven in de natuur, sober, eenvoudig en toch uit de twintigste eeuw. In eerste instantie plant men een didactische tuin. Alle mogelijke middelen om energie te winnen uit verschillende natuurelementen komen er aan bod: wind methaangas, komposter, zelf afvalwater zuiveren, zonnecellen, enz. Er zal een kringloop-huis gebouwd worden in de vorm van een piramide. Noteer alvast de officiële opening op 21 juni 1989. Je kan op allerlei manieren helpen een duit in het zakje te doen. Kontaktpunt: Zonne-Arc v.z.w., St. Jozefstraat 17, 8800 Roeselare, tel. 051/22 45 59. KG

GREENPEACE

BAYER VOOR DE RECHTER

Op 6 februari behandelde de korrektionele rechtbank te Antwerpen de zaak tegen Bayer-Antwerpen rond de herhaalde illegale zuurlozingen van titaandioxide in de Schelde. Het Openbaar Ministerie (OM) eiste de maximumstraffen ten aanzien van de milieuverantwoordelijke van Bayer en de bedrijfsleider van het waterzuiveringsstation. Volgens het OM loost Bayer reeds 15 jaar lang op illegale wijze veel te veel waswaters van de titaandioxide-productie-eenheid. Vanaf mei '82 tot december '85 zijn zulke lozingen zonder meer bewezen. Bayer beroept zich volgens het OM op een lozingsvergunning uit 1970, een vergunning die trouwens meerdere keren overtreden werd. Bovendien heeft het bedrijf nooit inspanningen geleverd om de zure afvalwaters te zuiveren, terwijl dit technisch mogelijk is, maar hiervoor dient men te investeren. Greenpeace heeft zich in deze zaak burgerlijke partij gesteld waarmee ze de overtredingen van Bayer wil aanklagen. Greenpeace wil hiermee ook duidelijk maken dat een gerechterlijk optreden tegen milieuverontreinigers het sluitstuk vormt van een goed milieubeleid.

De milieuverantwoordelijke van Bayer verklaarde voor de rechter dat zijn onderneming niet op de hoogte is van de mogelijke nadelige gevolgen van schadelijke lozingen op het leefmilieu zolang de overheid hen daar niet op wijst.

MVR.

publicaties

⊗ **Kriteriadokumenten over chloroform (54), ethyleenoxyde (55), fenol (56), styreen (57), tetrachloormethaan (58);** Distributiecentrum Overheidspublicaties, Postbus 20014, NL-2500 EA 's-Gravenhage, tel. 00/31/70/78 99 11; 1987; resp. 35 gulden, 25 gulden, 27,5 gulden, 41 gulden en 34 gulden; postgiro 751, met vermelding van resp. ISBN 90-346-1028-4; ISBN 90-346-1029-2, ISBN 90-346-1030-6, ISBN 90-346-1031-4, ISBN 90-346-1032-2.

Vijf rapporten uit de 'Publikatiereeks lucht' waarin telkens een systematisch overzicht en een kritische evaluatie gemaakt wordt van de belangrijkste literatuurgegevens over de in de titel vermelde stoffen in het milieukompartiment lucht: fysisch-chemische eigenschappen, meetmethoden en meetstrategie, uitwerpen, verspreiding en omzetting, concentraties in het milieu en blootstellingsroutes, normen en richtwaarden, effecten op mens, dier, materialen en het aquatische milieu, bestrijdingsmogelijkheden en -technieken en de kosten hiervan.

⊗ **Gescheiden inzameling en hergebruik van huishoudelijk afval in West-Europa en Noord-Amerika;** J.E. Kramer, J.G.M. Kortman, F.A. Reijenga, L.M. Ronner; Universiteit van Amsterdam, Interfakultaire Vakgroep Milieukunde, Plantage Muidersgracht 14, NL-1018 TV Amsterdam, tel. 00/31/20/525 62 06; 1986; 80 blz.; 17,5 gulden.

Literatuurstudie die een inzicht geeft in de activiteiten op het gebied van gescheiden inzameling in een aantal Westeuropese en Noordamerikaanse landen, met vooral aandacht voor plannings- en onderzoeksactiviteiten van grote steden of stedelijke gebieden.

Elseviers bloemengids in kleur; Lippert/Podlech; Elsevier, Leuvensesteenweg 325, 1940 Woluwe-Zaventem, tel. 02/720 90 90; 1987; 256 blz., ill.; 390 fr., boekhandel.

Zakgids voor trek- en wandeltochten door de natuur; de bloemsoorten zijn gerangschikt naar kleur en kunnen verder gedetermineerd worden met behulp van andere kenmerken van de bloem, vrucht, bladeren of groeiwijze; met talrijke kleurenfoto's.

Peresoorten; Herbert Petzold; C. De Vries-Brouwers, Haantjeslei 80, 2018 Antwerpen, tel. 03/237 41 80; 1986; 259 blz., ill.; 595 fr., boekhandel.

Beschrijving van 56 soorten eetperen op ware grootte afgebeeld met vermelding van afkomst, bewaringsmogelijkheden, oogst, beschrijving van de vrucht, het weerstandsvermogen tegen ziekten, teeltwaarde, standplaats, bloei en opbrengst.

⊗ **Risiko-analyse isolatie bij bodemverontreiniging: Samenvatting, conclusies en aanbevelingen (61/1); Handleiding (61/2); Voorbeeldtoepassing methodiek (61/3); Systeemanalyse en methodiekontwikkeling (61/4); Expertgesprekken (61/5);** CCDF van Ree, R. Kabos & F.A. Westrate; Distributiecentrum Overheidspublicaties, Postbus 20014, NL-2500 EA 's-Gravenhage, tel. 00/31/70/78 99 11; 1987; resp. 37 blz., 27 blz., 57 blz., 219 blz. en 86 blz.; resp. 9,75 gulden, 8 gulden, 14,5 gulden, 49,5 gulden en 21,5 gulden; postgiro 751, met vermelding van resp. ISBN 90-12-05448-6, ISBN 90-12-05449-4, ISBN 90-12-05450-8, ISBN 90-12-05501-6, ISBN 90-12-05502-4.

Geeft op grond van een risico-analysemethodiek een handleiding voor het bepalen van de risico's bij de verschillende uitvoeringsalternatieven voor de isolatie van bodemverontreiniging (bovenafdekking, verticale afscherming, geohydrologische isolatie, slecht doorlatende laag), waardoor de verschillende technische oplossingen die bij de sanering van bodemverontreiniging door middel van isolatiemaatregelen mogelijk zijn, onderling op hun milieuhygiënische verdienste vergeleken worden.

De in de rubriek 'Publicaties' opgenomen boeken zijn niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel geraadpleegd worden in de milieubibliotheek van de Bond Beter Leefmilieu (Aarlenstraat 25, 1ste verdieping, te Brussel, tel. 02/230 94 10), geopend tijdens de kantooruren. Gelieve dus te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel: adres, telefoonnummer, prijs en eventueel rekeningnummer worden telkens aangeduid. Steeds de titel van het gewenst boek vermelden, indien men via een rekeningnummer bestelt!

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

Enkel de boeken met het recyclage-emblempje werden gedrukt op kringlooppapier.

 Voedsel en milieu (Euglena 1986/6); Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent, tel. 091/23 47 81; 1986; 56 blz.; 50 fr., rek.nr. 001-1756548-51.

Themanummer van het tijdschrift 'Euglena' waarin de meeste aspecten van het wereldvoedselprobleem worden uitgelegd: evoluties in de voedselproductie, het landbouwbeleid, landbouwmethodes, wereldhandel, onderontwikkeling en de gevolgen van dit alles voor mens en natuur.

Werkboek: forum rond leegstand; Forum rond Leegstand, Straatjesgang 3, 3000 Leuven, tel. 016/22 41 03; 1987; 98 blz.; 200 fr.

Praktische handleiding voor actie- en bewonersgroepen die leegstand willen bestrijden: beschrijving van het leegstands- en verkrottingsfenomeen, beleidsvoorstellen, bewonersinitiatieven, wetsvoorstellen, ...

Zo leven vossen; Ivo Buyle en Maarten de Jongh; C. De Vries-Brouwers, Haantjeslei 80, 2018 Antwerpen, tel. 03/237.41.80; 1987; 32 blz., ill.; 479 fr., boekhandel.

Rijk geïllustreerd boek waarin de levenswijze van de vos wordt uiteengezet; bestemd voor 12-14-jarigen.

De grondwettelijke bevoegdheidsverdeling inzake leefmilieu; H. Bocken; E. Story-Scientia, Jamblinne de Meuxplein 34-35, 1040 Brussel, tel. 02/736 89 80; 1986; 315 blz.; 1250 fr., boekhandel.

Verslagboek van een op 27.11.1985 georganiseerd kolloquium dat tot doel had een inzicht te krijgen in de gevolgen van de grondwettsherziening voor het milieubeleid en de hieruit voortvloeiende problemen, en het formuleren van beleidsadviezen voor een verbetering van de huidige regeling of aan te duiden welke inhoudelijke eisen een adequaat milieubeleid stelt op het vlak van bevoegdheidsverdeling.

Greenpeace in actie; Anne Boermans; Greenpeace Merchandise, Ezelstraat 32, 8000 Brugge, tel. 050/33 67 57; 1985; 120 blz., ill.; 630 fr., rek.nr. 001-1487110-79.

Beschrijving van de acties die Greenpeace sinds haar oprichting in 1970 voerde: walvissen, zeehonden, atoomproeven op Moruroa, chemisch afval, Windscale, Mont Louis, radioactief afval, Antarktika, en de Middellandse Zee.

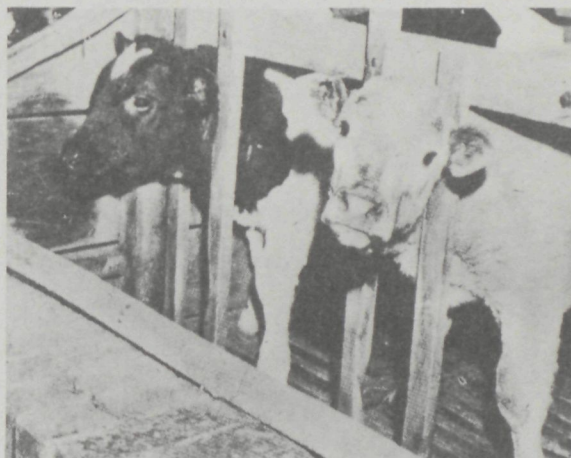
Zeereuzen en akrobaten; Tegen de afvalstroom in; Greenpeace Merchandise, Ezelstraat 32, 8000 Brugge, tel. 050/33 67 57; 1984; twee maal 32 blz., ill.; 150 fr. per boekje, rek.nr. 001-1487110-79.

Twee boekjes voor kinderen vanaf resp. 10 en 12 jaar. Het eerste behandelt de levenswijze van walvissen en zeehonden, en de jacht die op deze dieren gemaakt wordt. Het tweede gaat over de vervuiling van de zee.

BIO-INDUSTRIE

Dierenfabrieken; Jim Mason & Peter Singer; 1981; 224 blz.; 298+30 fr.

Dit boek biedt broodnodige informatie aan allen die zich vragen stellen over de massaproductie van vlees en eieren en de gevolgen daarvan voor het leven van consumenten, boeren en de dieren zelf.

Info-brochure bio-industrie; Stichting Lekker Dier; 16 blz.; 60+13 fr.

Batterijkippen, mestkuikens, kistkalveren en kettingzeugen slijten hun korte leven in de bio-industrie. Bijna allemaal zonder frisse lucht, zonder daglicht, met eentonig voedsel, geen bewegingsruimte en zonder stro. Deze info-brochure geeft een goed overzicht inzake de bio-industrie en de gevolgen voor de dieren, de boeren, de consumenten, het milieu en de gezondheid. Men stelt ook alternatieven voor, diervriendelijk en rendabel.

Beide publikaties zijn verkrijgbaar bij Anne Kerkhof, Lindelaan 43, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel. 02/358 84 88, door overmaking van het verschuldigde bedrag op rek.nr. 210-0315285-87.

AK

Schoonmaken van de Kempen: nodig en mogelijk?; Natuur- en Milieu-informatiecentrum De Bolster, Postbus 9053, NL-5000 HB Tilburg, tel. 00/31/13/36 48 70; 1987; 47 blz.; 5 gulden.

Verslag van de op 22.10.1986 (zie ook Milieurama 1986/12, blz. 17-18) gehouden studiedag over de kadmiumverontreiniging in de Nederlandse en Belgische Kempen.

Dirk Serneels

puzzelen

H6	
E8	
J9	
M13	
D15	
K2	
F2	
A4	
F11	
O4	
C1	
J14	
A14	
N11	
K8	

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A															
B															
C															
D															
E															
F															
G															
H															
I															
J															
K															
L															
M															
N															
O															

HORIZONTAAL

- A. Amfibie
- B. Tuinbloem - bloedvat
- C. Heildronk - Turkse titel - trompetvogel
- D. Lof - plaaggeest - parts per million - paling
- E. Geraspte snuiftabak - boekformaat - plaats nabij Tsjernobyl
- F. Tin - loofboom - lynx - boterham - selenium
- G. Geneesheer - boomvrucht
- H. Dierenverblijfplaats - milieuvriendelijke brandstof - loofboom
- I. Deel van het lichaam - sterk vervuilde rivier
- J. Eerste kwartier - Phillips Petroleum - woonboot - muzieknoot - televisie
- K. Hoofdstad van Letland - spottende glimlach - Oostvlaamse plaats
- L. Deel van een oor - tijdperk - niet jong - water-vogel
- M. Olifantstand - lijm - kleine giraf
- N. Oosterse titel - kist
- O. Snelle overgang der gedachten

VERTIKAAL

1. Schermbloemige moerasplant

2. Algerijnse stad - Russische stad
3. Bende - Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek - stralingshitte
4. Griekse godin van de dageraad - roem - grootvader - grootmoeder
5. Steenmassa - voetstoot - jongensnaam
6. Schutzstaffel - klaar - vruchtenat - gram - rhodium
7. Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu - rijstbrandewijn
8. Milieuvriendelijke autobrandstof - zonder tetra(m)ethyllood - lofdicht
9. Heilige stier - ondergronds plantendeel
10. Moeder - Italiaanse rivier - Pesticiden-Aktie-Netwerk - Sovjet-Unie - Kempense Steenkoolmijnen
11. Gezel van Eva - begrip - kleine gemeente
12. Zelfkant - herkauwend huisdier - getemd - wagen
13. Ommekeer - klein hert - muze van het minnedicht
14. Belgische pils - loopvogel
15. Hervreiding van landbouwpercelen

BOEKENPAKKET TE WINNEN

Na het oplossen van het kruiswoordraadsel kan men met de aangeduide letters in het mini-roostertje een begrip vormen dat in deze Milieurama aan bod komt. Indien u ons dit trefwoord per gele briefkaart of per brief laat weten, maakt u kans op het winnen van een boekenpakket. Sturen naar: **Milieurama Puzzelen, Aarlenstraat 25, 1040 Brussel**. De oplossingen dienen ons voor 4 mei te bereiken.

Oplossing van het januari/februari-nummer: 1. Batterijen; 2. IJzerweg; 3. Zonnecel; 4. Olieschok; 5. Nematicide; 6. Duinpieper; 7. Eikelmuis; 8. Raafachtigen; 9. Pioen; 10. Landbouw; 11. Aardolie; 12. Natuurschoon; 13. Veluwe; 14. Adelaarsvaren; 15. Nitraat; 16. Arsenikum; 17. Antivries; 18. Neutronenbom; 19. Legbatterij; 20. Erika; 21. Grasgrond; 22. Gips. De te zoeken begrippen: Bijzonder plan van aanleg - Gewestplan - Bouwaanvraag. Uit de juiste oplossingen werd **Henk Muylaert** uit **Sleidinge** als winnaar geloot. Hij zal eerstdaags een boekenpakket ontvangen.

Dirk Serneels

AARDGAS

Milieuvriendelijk

kalender

6 tot 8 april: konferentie "The technology of environmental protection", Metropole Hotel, National Exhibition Centre, Birmingham, inl. Public Works Congress Council, Millis House, The causeway, Staines, Middlesex TW18 3BX, England.

6 tot 9 april: "International pollution abatement fair", plaats en inlichtingen zie hoger.

11 april: Studiedag "Zure Neerslag", in het KBIN, Vautierstraat 29 te 1040 Brussel, georganiseerd door de JNM, Kortrijksepoortstraat 140 te 9000 Gent, tel. 091/23 47 81.

16 april: studiedag "Milieu-educatie in de gemeente", de Kleine Aarde, Munsel 17, Boxtel (Nederland), inlichtingen aldaar, prijs inclusief lunch fl. 40 à 60.

24 en 25 april: seminarie "biotechnologie en leefmilieu" in Parijs, organisatie Les Amis de la Terre en EEB, Vautierstraat 29, 1040 Brussel, tel. 02/647 01 99.

24 tot 26 april: meerdaags verblijf rond "natuur en landschap in Alden Biesen", in het Cultureel Centrum Alden Biesen, inl. Provinciaal Natuurcentrum, Populierenlaan 30, 3620 Rekem, tel. 011/71 44 44, alwaar folder beschikbaar is over de verschillende studieverblijven gedurende de lente- en zomermaanden (prijs: 1000 fr. per dag, alles inbegrepen).

26 april: milieudebat "De invloed van zure regen op monumenten en landschappen in het Antwerpse", om 11u.30 in het Theatercafé, Hoogstraat 12, Antwerpen, tel. 03/233 15 88.

5 en 6 mei: symposium "The contribution of computers to the management of the environment", in Bâtiment Tour, Place de l'Europe, Luxembourg, inl. International Professional Association for Environmental Affairs, Mareydestraat 9, 1150 Brussel, tel. 02/770 90 04.

5 tot 8 mei: 11de internationaal kongres over "beach preservation", in San Sebastian (Spanje), inl. Ategrus, Mugica y Butron, 10-2° Depto. 1, 48007 Bilbao (Spanje).

6 mei: kongres "Niet-stedelijke gebieden: problemen en perspectieven", van de Vlaamse Federatie voor Planologie, Sint Kwintensberg 27 te 9000 Gent, tel. 091/24 25 48. Het kongres wordt gehouden aan de VUB vanaf 9u.30, Aula Q, Pleinlaan Brussel.

9 mei: kollokwium "Mestoverschotten" in het Scouts- en Gidsencentrum van Merkelveld-Zedelgem, van 9 tot 17 uur, inl. Milieudienst Zedelgem, tel. 050/20 90 97.

24 mei: milieudebat "25 jaar WWF in het jaar van het leefmilieu", in het Theatercafé Antwerpen, adres zie hoger.

LG

ILLUSTRATIES:

Blz. 4, 5, 7: Ward Dossche, Deurne; blz. 14: archief Milieurama; blz. 19: Alex De Boeck, Meise; blz. 26: Dominique Arnhem, Brasschaat; blz. 27: Philippe Gason, Heusy; blz. 28 archief CCBV Brussel/Antwerpen; blz. 30, 33: Anne Kerkhof, St.Genesius-Rode.

MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER LEEFMILIEU

REDAKTIE EN ADMINISTRATIE:

Aarlenstraat 25
1040 Brussel
tel. 02/230.94.10.

JAARABONNEMENT:

400 fr. te storten op rek.nr.
001-1475409-18 van de Bond
Beter Leefmilieu v.z.w.
Steunabonnement: 1000 fr.
Buitenland: 550 fr.
Los nummer: 50 fr.

HOOFDREDAKTEUR:

Dirk Van Melkebeke

REDAKTIESEKRETARIS &

EINDREDAKTEUR:

Geert Selleslach

MEDEWERKERS:

Hendrik Buekens
Frank Debois
Koen Goemans
Lieve Grauls
Ann Kenis
Steven Onzea
Dirk Rumes
Dirk Serneels
Monica van Reijen

LAY-OUT:

Monica van Reijen

TIKWERK:

Suzanne/Betty/Henriët/
Gertrude

VERANTWOORDELIJKE

UITGEVER:

Dirk Van Melkebeke

COPYRIGHT:

Overname van artikels wordt
aanbevolen, mits schriftelijke
toelating en bronvermelding.

UITERAARD IS OOK DEZE
MILIEURAMA OP KRING-
LOOPPAPIER GEDRUKT.

